

Київський національний торговельно-економічний університет

Кафедра товарознавства та митної справи

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

«Митні формальності при експорті металопрокату»

Студента 2 курсу, 8м групи
спеціальності 076
«Підприємництво, торгівля та
біржова діяльність»
спеціалізації «Митна справа»

Овезова Іслама
Сапармаммедовича

Науковий керівник
док-р техн. наук, професор

Караваєв Тарас
Анатолійович

Науковий консультант
канд. техн. наук, доцент

Галько Світлана
Василівна

Гарант освітньої програми
Док-р техн. наук, професор

Мережко Ніна
Василівна

Київ 2018

АНОТАЦІЯ

Овезов І.С. Митні формальності при експорті металопрокату

У випускній кваліфікаційній роботі проаналізовано нетарифні заходи регулювання експортно-імпортних операцій з металопрокатом. Вивчено класифікацію металопрокату з чорних металів згідно з УКТЗЕД та вимоги до якості. Висвітлено порядок проведення експертизи та виконання митних формальностей при експорті металопрокату.

Досліджено стан та проаналізовано динаміку розвитку ринку чорних металів та металопрокату в Україні. Обґрунтовано критерії, методи і засоби ідентифікації, за якими проведено митну експертизу металопрокату та проаналізовано оформлення її результатів. Надано характеристику асортименту металопрокату, що переміщується через митний кордон України.

Проаналізовано електронне декларування, яке необхідне для переміщення металопрокату через митний кордон України в режимі експорту. Визначено код металопрокату згідно з УКТЗЕД. Здійснено аналіз виконання митних формальностей при експорті металопрокату згідно з митною декларацією.

Ключові слова: чорні метали, металопрокат, митна експертиза, митні формальності, експорт, код УКТЗЕД.

SUMMARY

Ovezov I.S. Custom formalities when exporting rolling metal.

In the final qualification work non-tariff measures of regulation of export-import operations with rolling metal are analyzed. The classification of rolling metal products from ferrous metals according to UCGFEA and quality requirements was studied. The procedure of carrying out of the examination and providing of customs formalities when the exporting of metal products is covered.

The state and dynamics of development of the market of ferrous metals and rolling metal in Ukraine are analyzed. The criteria, methods and means of identification, on which the customs expertise of rolling metal has been carried out and its results has been analyzed. The description of the assortment of rolling metal moving through the customs border of Ukraine is given.

The electronic declaration, which is necessary for moving rolling metal through the customs border of Ukraine according to the export regime is analyzed. The code of the rolling metal is defined according to the UCGFEA. The analysis of providing of customs formalities at export of rolling metal in accordance with the customs declaration was carried out.

Key words: ferrous metals, rolling metal, customs expertise, customs formalities, export, code of UCGFEA.

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

- АСАУР** – автоматизована система аналізу та управління ризиками;
- ГМК** – гірничо-металургійний комплекс;
- ДСТУ** – державний стандарт України;
- ДПМЕ** – департамент податкових та митних експертиз;
- ДФС** – Державна фіскальна служба;
- ЄАД** – Єдиний адміністративний документ;
- ЄАІС** – Єдина автоматизована інформаційна система;
- ЄС** – європейський союз;
- МД** – митна декларація;
- ПМО** – підрозділ митного оформлення;
- СОТ** – Світова організація торгівлі;
- СП** – спільне підприємство;
- ТОВ** – товариство з обмеженою відповідальністю;
- ТСД** – товаросупровідні документи;
- УКТЗЕД** – Українська класифікація товарів зовнішньоекономічної діяльності.
- ISO** – International standards Organization (Міжнародна організація стандартизації).

ЗМІСТ

ВСТУП	8
Розділ 1. Нормативно-правове регулювання експертизи та виконання митних формальностей при експорті металопрокату	12
1.1. Нетарифні заходи регулювання експортно-імпортних операцій з металопрокатом	12
1.2. Класифікація металопрокату з чорних металів згідно з УКТЗЕД	18
1.3. Вимоги до якості металопрокату	22
1.4. Порядок проведення експертизи металопрокату	26
1.5. Порядок виконання митних формальностей при експорті металопрокату	29
Розділ 2. Аналіз ринку та митна експертиза металопрокату	35
2.1. Стан та перспективи розвитку ринку металопрокату з чорних металів в Україні	35
2.2. Організація, об'єкт і методи дослідження	48
2.3. Обґрунтування критеріїв, методів і засобів експертизи металопрокату	51
2.4. Експертиза металопрокату та оформлення її результатів для митних цілей	54
Розділ 3. Митні формальності при експорті металопрокату	56
3.1. Аналіз визначення коду металопрокату згідно з УКТЗЕД	56
3.2. Електронне декларування експорту металопрокату	59
3.3. Аналіз виконання митних формальностей при експорті металопрокату згідно з МД	69
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	82
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	86
ДОДАТКИ	92

ВСТУП

Актуальність теми. Гірничо-металургійний комплекс є базовою галуззю економіки України, оскільки забезпечує понад 25 % промислового виробництва і близько 34% загального експорту товарів. Підприємства ГМК України постачають на світовий ринок: залізорудну сировину, у тому числі концентрат, окатиші і кускову руду, феросплави, чавун, напівфабрикати (квадратну заготовку, сляби, трубну заготовку), готовий прокат, в тому числі плоский гарячекатаний і холоднокатаний прокат в рулонах і листах, рейки, арматурну сталь і катанку, профільний прокат, а також вироби подальшого переділу – сталеві труби, металовироби, прокат з покриттями та ін. [1].

Наявність в Україні цілої низки великих металургійних підприємств дозволяє їй займати серйозні позиції серед світових виробників чорних металів. Україна входить у першу десятку країн-виробників за виплавною сталі і з виробництва чавуну і займає друге місце серед країн СНД.

Частка металургії у ВВП України становить близько 38%, у промисловому виробництві – 27,3%, експорті – 34,2%. Частка металургії в податкових платежах у бюджеті всіх рівнів становить 31%. Як споживач продукції та послуг суб'єктів природних монополій металургія використовує 32% електроенергії, 25% природного газу, 10% нафти і нафтопродуктів від загальнопромислового рівня. Частка металургії у вантажних залізничних перевезеннях становить 20%. Металургія у структурі промисловості України становить 35,1%, тоді як у структурі світової промисловості – 34,3% [2, 3].

Під прокатом розуміють продукцію металургійного виробництва, одержувану в результаті оброблення металів тиском (обтиснення між обертовими валками), яка за необхідності піддається додатковим технологічним операціям (прокатування, волочіння, згинання, покриття) для надання їй особливих властивостей (підвищена точність геометричних розмірів, поліпшення якості поверхні, корозостійкості тощо).

В Україні існує значний науково-дослідний і конструкторський потенціал щодо металургійного виробництва, який характеризується наявністю спеціалізованих наукових установ, як самостійних, так й інтегрованих з виробничими підприємствами.

Металургійна промисловість, в тому числі виробництво металопрокату різного сортаменту, є експортно-орієнтованою галуззю, має значний вплив на формування ВВП України, забезпечення позитивного зовнішньоторговельного балансу, формування експортного потенціалу та валютних надходжень.

При переміщенні цієї продукції через митний кордон України виникають питання, пов'язані з необхідністю ідентифікації металів і сплавів, визначення їх коду згідно з УКТЗЕД, забезпечення дотримання заходів нетарифного регулювання ЗЕД.

При цьому, важливого значення набуває проведення митної експертизи, яка здійснюється фахівцями Департаменту податкових та митних експертизи ДФС України. Отримані результати експертизи повинні бути використані посадовими особами митних органів при виконанні митних формальностей.

Зазначене зумовлює актуальність досліджень з обґрунтування критеріїв, методів і засобів для ідентифікації чорних металів та металопрокату, проведення його митної експертизи, аналізу митних формальностей при експорті. Враховуючи викладене, тема випускної кваліфікаційної роботи є актуальною.

Об'єктом дослідження є металопрокат, що переміщується через митний кордон України в режимі експорту.

Предметом дослідження є критерії та показники ідентифікації чорних металів та металопрокату, особливості проведення митної експертизи, митні формальності при експорті металопрокату.

Метою випускної кваліфікаційної роботи є висвітлення результатів митної експертизи та аналіз виконання митних формальностей при експорті металопрокату.

Для досягнення поставленої мети у роботі необхідно вирішити наступні **завдання:**

- проаналізувати нетарифні заходи регулювання експортно-імпортних операцій з металопрокатом;
- висвітлити класифікацію металопрокату з чорних металів згідно з УКТЗЕД;
- показати порядок проведення експертизи металопрокату в митних цілях;
- вивчити порядок виконання митних формальностей при експорті металопрокату;
- дослідити стан та перспективи розвитку ринку металопрокату з чорних металів в Україні;
- обґрунтувати критерії, методи і засоби для проведення митної експертизи металопрокату;
- провести експертизу металопрокату та оформити її результатів для митних цілей;
- проаналізувати визначення коду металопрокату згідно з УКТЗЕД;
- висвітлити електронне декларування експорту металопрокату ;
- проаналізувати виконання митних формальностей при експорті металопрокату згідно з МД;
- сформулювати висновки та пропозиції за результатами виконання роботи.

Наукова новизна випускної кваліфікаційної роботи полягає в обґрунтуванні критеріїв, методів і засобів для проведення митної експертизи та систематизації даних, необхідних для виконання митних формальностей при експорті металопрокату.

Практична цінність роботи полягає у можливості використання його результатів в практичній діяльності експертних підрозділів Департаменту податкових та митних експертиз, а також підрозділів митного оформлення митниць ДФС України.

Апробація результатів дослідження. Результати досліджень було викладено та обговорено на Всеукраїнській студентській науково-практичній конференції «Актуальні проблеми підприємництва, торгівлі та маркетингу» у доповіді на тему: «Митні формальності при експорті металопрокату» (м. Київ, Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 13-14 березня 2018 року).

Публікації. За результатами проведених досліджень опублікована стаття в Збірнику студентських наукових статей студентів КНТЕУ 2018 р.: Овезов І. Характеристика асортименту та ідентифікація виробів з чорних металів // Управління безпечністю, якістю та експертиза товарів: зб. наук. ст. студ. ден. форми навч./ відп. ред. В.А. Осика – Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2018. – Ч. 2. – С. 342-350.

Структура випускної кваліфікаційної роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Основний текст роботи складає 85 сторінок.

РОЗДІЛ 1

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКСПЕРТИЗИ ТА ВИКОНАННЯ МИТНИХ ФОРМАЛЬНОСТЕЙ ПРИ ЕКСПОРТІ МЕТАЛОПРОКАТУ

1.1. Нетарифні заходи регулювання експортно-імпортних операцій з металопрокатом

Відповідно до Митного кодексу України заходи нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності – не пов’язані із застосуванням мита до товарів, що переміщуються через митний кордон України, встановлені відповідно до закону заборони та/або обмеження, спрямовані на захист внутрішнього ринку, громадського порядку та безпеки, суспільної моралі, на охорону здоров’я та життя людей і тварин, охорону навколишнього природного середовища, захист прав споживачів товарів, що ввозяться в Україну, а також на охорону національної культурної та історичної спадщини [4].

Зовнішньоторговельні операції суб’єктів ЗЕД регулюються на основі 2-х принципів:

1. Протекціонізм - це політика захисту внутрішнього ринку від іноземної конкуренції шляхом збільшення кількості обмежень в торгівлі.
2. Лібералізація - це державна політика, що націлена на відкритість внутрішнього ринку для іноземних конкурентів шляхом зниження кількості обмежень в торгівлі.

Тарифне регулювання зовнішньої торгівлі здійснюється на 2-х рівнях:

I Міжнародний рівень - це регулювання зовнішньоторговельних операцій суб’єктів ЗЕД на основі рішень міжнародних організацій. Такими організаціями є:

1. ГАТТ/СОТ, в цю організацію входить 157 країн світу. Україна стала членом СОТ у 2008 році. ГАТТ/СОТ приймає рішення щодо тарифних

обмежень принципів, норм, правил, заборону демпінгу при здійсненні міжнародних торговельних операцій [5].

2. Міжнародна торгова палата приймає нормативно-правові документи, які сприяють здійсненню зовнішньої торгівлі суб'єктів ЗЕД. Наприклад: міжнародні правила по тлумачення торгових термінів "Інкотермс-2010". Уніфіковані правила про інкасо, уніфіковані правила та звичаї по документарному акредитиву, тощо.

3. ЮНКТАД - комісія ООН з питань торгівлі у Європі - сприяє розвитку міжнародної торгівлі на регіональному рівні.

II. Національний рівень полягає в тому, що зовнішньоторговельні операції суб'єктів ЗЕД регулюються національним митним тарифом кожної країни світу. В Україні зовнішньоторговельні операції суб'єктів ЗЕД здійснюються на основі Закону України "Про зовнішньоекономічну діяльність" [6].

Нетарифне регулювання зовнішньоторговельних операцій суб'єктів ЗЕД. Воно включає заходи, які діляться на 2 групи:

I група - заходи, які націлені на окреме обмеження експортно-імпорتنих операцій, їх мета - захист і регулювання розвитку національних галузей економіки.

II група - заходи, які націлені на стимулювання експорту.

Заходи, що обмежують ЗТ:

I. Квотування і ліцензування зовнішньоторговельних операцій суб'єктів ЗЕД.

Квотування - це визначення контингенту (обсягу) товарів, які підлягають експорту, імпорту.

Квота - це кількісне обмеження експорту чи імпорту товарів на певний період часу.

Види квот:

1. Квота глобальна. В ній визначається:

а) товар, який підлягає експорту та імпорту;

- б) обсяг товару;
- в) кількісна і якісна характеристика товару.

2. Квота групова. В ній визначається:

- а) товар;
- б) його обсяг;
- в) його характеристика;
- г) група країн, куди може бути експортований або звідки може бути імпортований.

3. Квота експортна, імпортна. В ній визначається:

- а) товар;
- б) обсяг товару;
- в) характеристика товару;
- г) період дії квоти.

4. Квота індивідуальна. В ній визначається:

- а) товар;
- б) обсяг товару;
- в) характеристика товару;
- г) країна, куди товар експортується або звідки від імпортується. Рішення про квотування експортно-імпортних суб'єктів ЗЕД здійснюється на практиці шляхом ліцензування.

Ліцензування - це письмовий дозвіл на експорт, імпорт товарів. Ліцензія - це письмовий дозвіл на експорт, імпорт товарів, послуг. Види ліцензій:

1. Відкрита (індивідуальна). В ній визначається:

- а) товар;
- б) обсяг товару;
- в) характеристика товару;
- г) термін дії - до одного місяця.

2. Ліцензія генеральна. В ній визначається:

- а) товар;
- б) обсяг товару;

- в) характеристика товару;
- г) конкретна країна, країни, куди товар може бути експортований або звідки він може бути імпортований;
- д) термін дії - більше одного місяця.

3. Ліцензія експортно-імпортна. В ній визначається:

- а) товар;
- б) обсяг товару;
- в) характеристика товару;
- г) валютні кошти, які використовуються з метою інвестування або кредитування;
- д) термін дії - один рік.

4. Ліцензія разова. В ній визначається:

- а) товар;
- б) обсяг товару;
- в) характеристика товару;
- г) юридична адреса г найменування суб'єкта ЗЕД;
- д) термін дії - це разовий дозвіл на проведення лише однієї експортно-імпортової операції.

Добровільне обмеження експорту - означає торговельну квоту, яка вводиться на кордоні країни-експортера під загрозою санкції імпортера.

Встановлення мінімальних імпорتنих цін. Це дотримання експортером рівня цін, які встановлюються країною-імпортером.

Імпортні податки - це прикордонний податок, яким обкладаються товари при перетині митного кордону конкретної країни. До них відносяться митні збори.

Імпортні депозити - це форма застави, яку імпортер повинен внести у свій банк в національній чи іноземній валюті (ВКВ) перед купівлею іноземного товару.

Валютні обмеження - це державні обмеження на операції з валютою.

Компенсаційний митний податок, застосовується до товарів при виробництві яких були використані державні субсидії.

Антидемпінговий митний податок - це митний податок, який встановлюється тоді, коли ціна товару нижче цін на аналогічний товар на світовому ринку.

Адміністративні формальності - це національні правила проведення експортно-імпортних операцій.

Технічні бар'єри - це перевірка відповідності продукції, що імпортується міжнародним і національним стандартам.

Система експортного контролю передбачає встановлення контролю, при якому поставки товарів і високих технологій можуть здійснюватися за умови, якщо вони не будуть реекспортуватись в інші країни.

Друга група методів нетарифного регулювання зовнішньої торгівлі суб'єктів ЗЕД. Це заходи по стимулюванню експорту. Вони включають:

1. Експортні субсидії - надаються експортеру, що дозволяє йому значно знизити ціну товару.

2. Експортні кредитні субсидії - це кредити, які надаються на основі субсидій експортеру на пільгових умовах і дозволяють значно знизити ціну товару.

3. Державне кредитування - це надання державних кредитів експортеру по низьким ставкам і на тривалий термін.

4. Державне страхування експортних кредитів - це надання державних гарантій експортеру, які дозволяють йому отримувати пільгові кредити у комерційних банках.

5. Податкові пільги для експортерів - це зниження рівня податків, якими обкладаються суб'єкти експортного виробництва.

6. "Частка національної участі" - це частина продукції, яка експортується, що виконана по державному замовленню.

7. Стимулювання національного виробництва - це умови, які передбачають державні закупки за рахунок товарів, які вироблені всередині

країни. Ціна таких товарів може бути більшою, порівняно із вартістю аналогічних імпорتنих виробів.

8. Організаційно-інформаційне забезпечення - це надання організаційно-інформаційної допомоги (науково-технічної, консультаційної тощо) підприємствам для здійснення їх експортно-імпоротної діяльності.

Як відомо, після розпаду Радянського Союзу тисячі підприємств збанкрутували. На цьому тлі з'явилися сотні фірм, які зайнялися збиранням і збутом металобрухту. Щоб забезпечити вітчизняну металургію стратегічною сировиною і запобігти її дефіциту, а також узгодити збирання вторинного металу, у 1999 році ухвалили Закон «Про металобрухт», який і нині є основним правовим регулятором на цьому ринку. Відповідно до ст. 9 закону, контракти на експорт металобрухту підлягають реєстрації в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів.

Порядок оформлення та видачі ліцензій на експорт окремих категорій чорних металів та виробів з них до країн-членів Європейського Співтовариства з вугілля та сталі визначений відповідним положенням [49].

Для одержання ліцензії подаються такі документи:

- заявка на ліцензію;
- лист-звернення суб'єкта підприємницької діяльності про видачу ліцензії з гарантією сплати державного збору за оформлення ліцензії (при черговому зверненні в листі надається інформація про фактичне використання раніше отриманих ліцензій із зазначенням номера ліцензії, категорії сталеливарної продукції та про обсяги експорту по ній);
- копія свідоцтва про державну реєстрацію суб'єкта підприємницької діяльності, завірена в установленому порядку керівником суб'єкта підприємницької діяльності;
- копія зовнішньоекономічного договору (контракту), всі додатки і специфікації до нього, завірені в установленому порядку керівником суб'єкта підприємницької діяльності;

- сертифікат про походження товару, виданий Торгово-промисловою палатою України чи регіональними торгово-промисловими палатами, у якому має бути вказана категорія товару та його код згідно з Комбінованою номенклатурою Європейського Союзу, назва експортера та одержувача, кількість продукції;

- завірені керівником підприємства копії договорів, на підставі яких вони отримали ці товари, що поставляються на експорт (крім підприємств-виробників цих товарів).

Термін розгляду заяви на оформлення та видачу ліцензії складає 15 робочих днів з дня реєстрації комплекту документів у Міністерстві зовнішніх економічних зв'язків і торгівлі України.

Таким чином, більшість нетарифних заходів регулювання при експорті виробів з чорних металів стосуються металобрухту. Експорт металопрокату з України здійснюється без особливих нетарифних обмежень та заборон. Окремі обмеження можуть встановлюватися державами-імпортерами української металопродукції.

1.2. Класифікація металопрокату з чорних металів згідно з УКТЗЕД

Українська класифікація товарів зовнішньоекономічної діяльності (УКТЗЕД) — це систематизований перелік товарів, який включає код товару, його найменування, одиницю виміру та обліку. Система кодування забезпечує високий ступінь деталізації номенклатури товарів. Це має особливе значення для її застосування в національних товарних номенклатурах: держави, не порушуючи відповідних міжнародно-правових норм, що закріплюють основи системи кодування, одержують можливість у відомих межах змінювати рівень деталізації виходячи з національних інтересів. Розроблена система кодування дозволяє за необхідності провести подальше розширення номенклатури товарів без порушення системи класифікації. Вона передбачає резерв для включення нових чи специфічних товарів [8].

УКТЗЕД складається на основі Гармонізованої системи опису та кодування товарів та затверджується законом про Митний тариф України. УКТЗЕД є систематизованим переліком товарів, який включає код товару, його найменування, одиницю вимірювання та обліку (ОВО) [17].

Згідно статті 69 Митного кодексу, товари при їх декларуванні підлягають класифікації, тобто у відношенні товарів визначаються коди відповідно до класифікаційних угруповань, зазначених в УКТЗЕД. Органи доходів і зборів здійснюють контроль правильності класифікації товарів, поданих до митного оформлення, згідно з УКТЗЕД.

Декларант під час оформлення митної декларації зазначає усю необхідну інформацію про товар або транспортні засоби комерційного призначення та на основі цієї інформації визначає код згідно УКТЗЕД.

Для цілей митного оформлення будь-якому товару, в тому числі металопрокату, що переміщується через митний кордон України, присвоюється 10 значний цифровий код згідно з УКТЗЕД. Код складається з таких елементів: перші шість цифр означають код товару за ГС, ті самі шість цифр плюс сьомий і восьмий знаки утворюють код товару за КН ЕС, дев'ята та десята цифри призначені для можливої деталізації в майбутньому тих чи інших товарних позицій з урахуванням інтересів України.

Згідно з УКТ ЗЕД чорні метали віднесено до Розділу XV "Недорогоцінні метали та вироби з них", група 72 "Чорні метали". До цієї групи включаються чорні метали, тобто переробний чавун, дзеркальний чавун, феросплави та інші первинні матеріали (підгрупа I), а також деякі вироби чорної металургії (зливки та інші первинні форми, напівфабрикати та основні вироби, одержані з них), виготовлені з чавуну або нелегованої сталі (підгрупа II), з корозійностійкої (нержавіючої) сталі (підгрупа III) та з іншої легованої сталі (підгрупа IV).

У поясненнях до гр. 72 УКТЗЕД визначено терміни, що стосуються металопрокату.

Плоский прокат – це прокатані вироби сталого прямокутного перерізу (крім квадратного) та випускаються у такій формі:

- рулони з послідовно навернутими шарами, або
- листи, які за товщини менш як 4,75 мм мають ширину не менш як у 10 разів більшу, ніж товщина, а за товщини 4,75 мм або більше мають ширину більш як 150 мм, що становить не менше як дві товщини.

До виробів плоского прокату включаються також вироби, які мають рельєфний малюнок після прокатування (наприклад борозни, виступи, клітинки, ромби), а також перфоровані, гофровані або поліровані вироби за умови, що після обробки вони не набули властивості виробів, зазначених в інших товарних позиціях.

Плоский прокат, який має форму, відмінну від прямокутної або квадратної, за будь-яких розмірів класифікується як вироби завширшки 600 мм або більше за умови, що вони не набувають властивостей виробів, зазначених в інших товарних позиціях.

Прутки та бруски гарячекатані, вільно згорнуті у бунти – це гарячекатані вироби, вільно укладені в бунти, що мають суцільний поперечний переріз у формі кругів, кругових сегментів, овалів, прямокутників (включаючи квадрати), трикутників або інших опуклих багатокутників (включаючи сплюснуті круги та видозмінені прямокутники, в яких дві протилежні сторони мають форму опуклих дуг, а дві інші — прямолінійні, рівні за довжиною і паралельні). Ці вироби можуть мати ямки, виступи, борозни або інші рельєфи на поверхні, одержані у процесі прокатування (арматурні прутки та бруски).

Інші прутки та бруски – це вироби, які не відповідають будь-якому з визначень, наведених у підпунктах (іj), (k) або (l), або визначенню дроту та мають однаковий суцільний поперечний переріз за всією довжиною у формі кругів, кругових сегментів, овалів, прямокутників (включаючи квадрати), трикутників або інших опуклих багатокутників (у тому числі “сплюснуті круги” та “видозмінені прямокутники”, в яких дві протилежні сторони мають форму опуклих дуг круга, а дві інші — прямолінійні, рівні за довжиною і паралельні).

Кутики, фасонні та спеціальні профілі – це вироби, які мають суцільний поперечний переріз, однаковий за всією довжиною, і які не відповідають будь-якому з визначень, наведених у підпунктах (ij), (k), (l) або (m), або визначенню дроту.

Металопрокат з чорних металів, зокрема вуглецевої сталі, згідно з УКТЗЕД класифікується у групі 72 «Чорні метали» різних товарних позиціях:

7208 – Прокат плоский з вуглецевої сталі завширшки 600 мм або більше, гарячекатаний, неплакований, без гальванічного чи іншого покриття (дод. А1);

7209 – Плоский прокат з вуглецевої сталі, завширшки 600 мм або більше, холоднокатаний (обтиснений у холодному стані), неплакований, без гальванічного або іншого покриття (дод. А2);

7210 – Прокат плоский з вуглецевої сталі завширшки 600 мм або більше, плакований, з гальванічним або іншим покриттям (дод. А3);

7211 Прокат плоский з вуглецевої сталі, завширшки менш як 600 мм, неплакований, без гальванічного або іншого покриття (дод. А4);

7212 – Прокат плоский з вуглецевої сталі, завширшки менш як 600 мм, плакований, з гальванічним або іншим покриттям (дод. А5);

7213 – Прутки та бруски гарячекатані, вільно укладені в бунти, вироблені з вуглецевої сталі (дод. А6);

7214 – Інші прутки та бруски з вуглецевої сталі, без подальшого оброблення, крім кування, гарячого прокатування, гарячого волочіння або гарячого пресування, включаючи ті, що були піддані крученню після прокатування (дод. А7);

7215 – Інші прутки та бруски з вуглецевої сталі (дод. А8).

7216 – Кутики, фасонні та спеціальні профілі з вуглецевої сталі (дод. А9).

У групі 72 УКТЗЕД також класифікується металопрокат з сталі корозійностійкої (нержавіючої). Такий вид сталі в режимі експорту переміщувався в аналізованій нами митній декларації МД UA100230/2017/377844. Такий металопрокат класифікується у наступних товарних позиціях:

7219 – Прокат плоский з корозійностійкої (нержавіючої) сталі, завширшки 600 мм або більше (дод. А10);

7220 – Прокат плоский з корозійностійкої (нержавіючої) сталі, завширшки менш як 600 мм (дод. А11).

Таким чином, група 72 УКТЗЕД включає досить велику кількість видів продукції чорної металургії, які різняться за хімічним складом, способом виготовлення і обробки, формами, розміром, поперечним перерізом, призначенням тощо.

1.3. Вимоги до якості металопродукату

Металопродукат включає досить широкий асортимент металопродукції різного застосування, форми поперечного перерізу, обробки тощо. Металопродукат виготовляють переважно з чорних металів і сплавів. За допомогою додавання легуючих елементів, таких як хром, ванадій, нікель, титан, алюміній та інші можуть отримувати сплави (сталі) зі специфічними властивостями: корозійностійкі, термостійкі, з підвищеними фізико-механічними характеристиками тощо.

Чорні метали – метали й сплави на основі заліза, марганцю, хрому. Отримання концентратів чорних металів з руд здійснюється гравітаційним, магнітним і флотаційним методами. Метали і сплави на основі чорних металів отримують в результаті наступної металургійної переробки концентратів.

Дана класифікація розроблена російським ученим Гуляєвим А.П. і може не збігатися із загальноприйнятою. Всі метали можна розділити на дві великі групи: чорні та кольорові. Чорні метали найчастіше мають темно-сірий колір, велику щільність (крім лужноземельних), високу температуру плавлення, відносно високу твердість. Найбільш типовим металом цієї групи є залізо. Кольорові метали найчастіше мають характерну забарвлення: червону, жовту і білу. Володіють великою пластичністю, малою твердістю, відносно

низькою температурою плавлення. Найбільш типовим елементом цієї групи є мідь.

Чорні метали в свою чергу можна розділити таким чином:

1. Залізні метали - залізо, кобальт, нікель (так звані феромагнетики) і близький до них за властивостями марганець. Co, Ni, Mn часто застосовують як добавки до сплавів заліза, а також в якості основи для відповідних сплавів, схожих за своїми властивостями на високолеговані сталі.

2. Тугоплавкі метали, температура плавлення яких вища, ніж заліза (тобто вище 1539 °C). Застосовують як добавки до легованих сталей, а також в якості основи для відповідних сплавів. До них відносять: Ti, V, Cr, Zr, Nb, Mo, Tc (технецій), Hf (гафій), Ta (тантал), W, Re (реній).

3. Уранові метали - актиніди, що мають переважне використання у сплавах для атомної енергетики. До них відносять: Ac (актиній), Th (торій), U (уран), Np (нептуній), Pu (плутоній), Bk (берклій), Cf (каліфорній), Md (Менделєвій), No (Нобеля) та ін.

4. Рідкоземельні метали (РЗМ) - La (лантан), Ce (церій), Nd (неодим), Sm (Санарі), Eu (європій), Dy (діспрозій), Lu (лютецій), Y (ітрій), Sc (Ісландії) та ін, що об'єднуються під назвою лантаноїдів. Ці метали мають вельми близькими хімічними властивостями, але досить різними фізичними (Тип. та ін.) Їх застосовують як присадки до сплавів інших елементів. У природних умовах вони зустрічаються разом і важко розділими на окремі елементи. Зазвичай використовується змішаний сплав - 40-45% Ce (церій) і 40-45% всіх інших РЗМ.

5. Лужноземельні метали - у вільному металевому стані не застосовуються, за винятком особливих випадків, наприклад, теплоносії в атомних реакторах. Li (літій), Na, K (калій), Rb (рубідій), Cs (цезій), Fr (францій), Ca (кальцій), Sr (стронцій), Ba (барій), Ra (радій).

Безпосередньо об'єктом нашого дослідження був прокат плоский з корозійностійкої сталі (неражавіючої), який переміщувався в режимі експорту згідно з МД UA100230/2017/377844.

Вимоги до якості такого прокату регламентуються ГОСТ 10994-74 «Сплавы прецизионные. Марки». Відповідно до зазначеного міждержавного стандарту сплави прецизійні залежно від основних властивостей поділяють на такі групи:

I - магнітно-м'які, що володіють високою магнітною проникністю і малою коерцитивною силою в слабких полях;

II - магнітно-тверді сплави із заданим поєднанням параметрів граничної петлі гістерезису або петлі гістерезису, відповідної полю максимальної проникності;

III - сплави із заданим температурним коефіцієнтом лінійного розширення (ТКЛР);

IV - сплави із заданими властивостями пружності, що володіють високими пружними властивостями в поєднанні з іншими спеціальними властивостями (підвищеної корозійної стійкістю, підвищеною міцністю, низькою магнітною проникністю, заданими значеннями модуля нормальної пружності і температурним коефіцієнтом модуля пружності);

V - надпровідні сплави, що характеризуються спеціальними електричними властивостями в області низьких температур;

VI - сплави з високим електричним опором, що володіють необхідним поєднанням електричних та інших властивостей;

VII - термобіметали, що представляють матеріал, що складається з двох або більше шарів металів або сплавів з різними температурними коефіцієнтами лінійного розширення, різниця яких забезпечує його пружну деформацію при зміні температури.

В нашому випадку згідно з МД UA100230/2017/377844 переміщується корозійностійка (нержавіюча) сталь марки 36НХТЮ, яка відноситься до групи IV. Згідно з ГОСТ 10994-74 хімічний склад такої сталі за хімічними елементами, повинен відповідати наступному [39] (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

**Вимоги до хімічного складу корозійностійкої (нержавіючої) сталі
марки 36НХТЮ згідно з ГОСТ 109974, мас.%**

Вуглець	Кремній	Марганець	Сірка	Фосфор	Хром	Нікель	Молібден	Титан	Алюміній	Кобальт	Залізо	Інші
0,05	0,3– 0,7	0,8– 1,2	0,02	0,02	11,5– 13,0	35,0– 37,0	–	2,7– 3,2	0,9– 1,2	–	Інше	–

Як видно з табл. 1.1, основними легуючими елементами у сталі марки 36НХТЮ є хром, вміст якого може бути в межах 11,5–13,0 мас.%, нікель – 35,0–37,0 мас.%, титан – 2,7–3,2 мас.%, алюміній – 0,9–1,2 мас.%.

Аналіз класифікації прокату з корозійностійкої (нержавіючої) сталі у товарній позиції 7220 УКТЗЕД показує, що визначальними ознаками для встановлення коду є хімічний склад, спосіб оброблення, ширина і товщина сталі.

Іншим нормативним документом ГОСТ 14117-85 «Лента из прецизионных сплавов для упругих элементов. Технические условия» визначаються вимоги до розмірів, товщини, фізико-механічних та інших властивостей.

Відповідно до вимог ГОСТ 14117 прецизійні стрічки виготовляють товщиною 0,10-2,0 мм. Ширина стрічки зі сплаву марки 40КХНМ – 20-250 мм, із сплавів марок 36НХТЮ, 36НХТЮ5М, 36НХТЮ8М, 42НХТЮ, 44НХТЮ – 20-400 мм [40].

На вимогу споживача стрічку виготовляють високої точності відповідно до ГОСТ 4986. Стрічка шириною 300-400 мм виготовляється відповідно до ГОСТ 4986. Також стрічку можуть виготовляти проміжної товщини з граничними відхиленнями по найближчій більшій товщині.

Стрічку виготовляють шириною 20-69 мм з градацією в 1 мм, шириною 70-240 мм з градацією в 5 мм, шириною 240-400 мм з градацією в 10 мм.

Таким чином, вимоги до якості металопрокату суттєво залежать від його призначення, способу подальшої обробки, інших ознак. Нормативною документацією визначаються значення показників до сплавів залежно від їх складу. Визначальними ознаками для встановлення коду згідно з УКТЗЕД прокату з корозійностійкої (нержавіючої) сталі, що переміщується згідно з МД UA100230/2017/377844 є хімічний склад, спосіб оброблення, ширина і товщина прокату.

1.4. Порядок проведення митної експертизи металопрокату

Проведення митної експертизи металопрокату регламентується Наказом Міністерства фінансів України №1058 від 02.12.2016 «Про затвердження Порядку взаємодії структурних підрозділів та територіальних органів Державної фіскальної служби України із Департаментом податкових та митних експертиз під час проведення досліджень (аналізів, експертиз), Нормативів взяття проб (зразків) товарів для проведення дослідження (експертизи), форм акта про взяття проб (зразків) товарів та висновку» [21].

Дослідження (аналізи, експертизи) проводяться експертами спеціалізованого митного органу з питань експертного забезпечення або інших експертних установ (організацій), призначених митним органом. На сьогодні митні експертизи проводяться в експертних підрозділах Департаменту податкових та митних експертиз ДФС України. Зазначені дослідження (аналізи, експертизи) проводяться з метою забезпечення здійснення митного контролю та митного оформлення і не є судовими експертизами.

За результатами проведених досліджень (аналізів, експертиз) експерт готує висновок за формою, встановленою центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері фінансів.

Металознавча експертиза металів (сплавів) проводиться з метою виявлення металевих частинок і слідів металізації на об'єктах, дослідження

якісного та кількісного складу металів і сплавів та виробів з них, встановлення технології і часу виготовлення виробів з металів і сплавів, умов їх експлуатації, видозмін тощо.

Найбільш поширені питання діагностичного характеру:

- з якого металу, сплаву виготовлений даний предмет (фрагмент);
- яка марка даного металу, сплаву; яка область застосування даного металу, сплаву;
- чи мається на представленому об'єкті металеве покриття;
- які його склад і призначення; чи є на об'єкті-носії, частки металу; який їхній склад; для виготовлення яких побутових виробів цей метал міг бути призначений;
- чи є представлений на дослідження метал (сплав) дорогоцінним; яке в ньому процентний вміст компонентів і який пробі воно відповідає; чи відноситься дана золото до самородної або промислового; виготовлено чи даний ювелірний виріб із самородного або промислового золота; з якого родовища відбувається дане самородне золото ;
- який спосіб виготовлення даного виробу; якою обробці воно піддавалося; протягом якого часу відбувалося окислення (покриття іржею) предмета; які причини і механізм руйнування даного металевго об'єкта (вузла, деталі).

До питань ідентифікаційного характеру в рамках металознавчої експертизи належать:

- чи мають загальну групову приналежність по складу метал або сплав, з якого виготовлені вироби і порівняльні зразки (наприклад, кільце і злиток золота);
- чи мають загальну групову приналежність по особливостям виготовлення і експлуатації металевий виріб (фрагмент) і порівняльні зразки;
- з одного чи й того ж сплаву, марки сталі виготовлені даний об'єкт і порівняльні зразки;
- чи є даний металевий фрагмент частиною даного виробу;

- не відносяться порівнювані металеві об'єкти до єдиного джерела походження: до продукції одного заводу (наприклад, листи покрівельного заліза), єдиної партії, єдиної маси;
- на одному і тому ж або різних родовищах видобуто даний метал.

Мікрочастки металів і сплавів і сліди металізації (у комплексі з іншими об'єктами) можуть бути використані з метою встановлення факту контактної взаємодії предметів. В рамках металознавчої експертизи для виявлення мікрочастинок чорних металів використовуються невеликі постійні магніти. Мікрочастки металів і сплавів і сліди металізації вилучають разом з предметом-носієм. Фрагменти електропроводки, містять оплавлення, маркуються, місця їх вилучення позначаються на електричній схемі об'єкта і його плані.

Для проведення металознавчої експертизи металеві об'єкти упаковуються кожний окремо в паперові пакети або картонні коробки та забезпечуються пояснювальними написами. Якщо на них є сторонні нашарування, наприклад, крові, або об'єкти вологі, перед пакуванням їх необхідно висушити при кімнатній температурі. Герметична упаковка вологих металевих об'єктів або об'єктів з нашаруваннями біологічної природи, наприклад, в поліетиленову плівку, вкрай небажана, оскільки можуть початися процеси корозії металів і розкладання (гниття) нашарувань.

За результатами дослідження (аналізу, експертизи) складається висновок за встановленою формою. При оформленні висновку для цілей класифікації товарів відомості наводяться із застосуванням термінології Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності. Висновок доставляється до органу доходів і зборів посадовою особою з обов'язковою відміткою в реєстрі висновків, виданих на запити; поштою або іншими засобами інформаційних технологій. Копія висновку може надсилатися до органу доходів і зборів засобами електронного або факсимільного зв'язку.

1.5. Порядок виконання митних формальностей при експорті металопрокату

Відповідно до МКУ митне оформлення - це виконання митним органом дій (процедур), що пов'язані із закріпленням результатів митного контролю товарів і транспортних засобів. За логікою такого підходу виходить, що після завершення процедур митного контролю його результати закріплюються (документуються) процедурами митного оформлення.

Процедури митного оформлення мають уніфікований характер та не мають особливостей при експорті чи імпорті чорних металів.

Статтею 43 МКУ визначено, що митний контроль закінчується:

- у разі ввезення на митну територію України — після здійснення у повному обсязі митного оформлення товарів і транспортних засобів, що переміщуються через митний кордон України;
- у разі вивезення за межі митної території України — після здійснення у повному обсязі митного оформлення товарів і транспортних засобів та перетинання ними митного кордону України, за винятком митних режимів, які передбачають перебування під митним контролем протягом усього часу дії митного режиму.

Метою митного оформлення є забезпечення дотримання встановленого законодавством України порядку переміщення чорних металів через митний кордон України, а також забезпечення статистичного обліку ввезення на митну територію України, вивезення за її межі і транзиту через її територію чорних металів.

Порядок виконання митних формальностей при здійсненні митного оформлення визначається центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику.

Основними документами, які регулюють порядок митних формальностей при митного оформленні є Митний Кодекс України [4] та Порядок виконання митних формальностей при здійсненні митного оформлення товарів із застосуванням митної декларації на бланку єдиного адміністративного

документа [23]. МКУ окреслено основні питання митного оформлення, а Порядком - особливості його проведення. Особливістю митного оформлення експорту чорних металів є необхідність попередньої реєстрації відповідного договору [24].

Митне оформлення розпочинається з моменту подання органу доходів і зборів декларантом або уповноваженою ним особою митної декларації або документа, який відповідно до законодавства її замінює, та документів, необхідних для митного оформлення, а в разі електронного декларування - з моменту отримання органом доходів і зборів від декларанта або уповноваженої ним особи електронної митної декларації або електронного документа, який відповідно до законодавства замінює митну декларацію.

Засвідчення органом доходів і зборів прийняття металопрокату та документів на нього до митного оформлення здійснюється шляхом проставляння відбитків відповідних митних забезпечень (у тому числі за допомогою інформаційних технологій), інших відміток на митній декларації або документі, який її замінює, а також на товаросупровідних та товарно-транспортних документах у разі їх подання на паперовому носії.

Для вивезення металопрокату з митної території України надається митна декларація на товари або супровідні документи на товари які подаються органу доходів і зборів для митного контролю. У встановленому порядку в митній декларації декларантом або уповноваженою ним особою зазначаються відомості про:

- 1) документи, що підтверджують повноваження особи, яка подає митну декларацію;
- 2) зовнішньоекономічний договір (контракт) або інші документи, що підтверджують право володіння, користування та/або розпорядження товарами;
- 3) транспортні (перевізні) документи;
- 4) комерційні документи, наявні у особи, яка подає декларацію;
- 5) документи, що підтверджують дотримання заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності [53].

Митний контроль під час експорту металопрокату здійснюється безпосередньо посадовими особами органів доходів і зборів шляхом:

- 1) перевірки документів та відомостей, які надаються органам доходів і зборів під час переміщення металопрокату через митний кордон України;
- 2) митного огляду та переогляду партії продукції;
- 3) обліку кількості металопрокату, що переміщуються через митний кордон України;
- 4) направлення запитів до інших державних органів, установ та організацій для встановлення автентичності документів, поданих органу доходів і зборів [21].

Експорт (остаточне вивезення) - це митний режим, відповідно до якого українські товари випускаються для вільного обігу за межами митної території України без зобов'язань щодо їх зворотного ввезення.

Для поміщення товарів у митний режим експорту особа, на яку покладається дотримання вимог митного режиму, повинна: подати органу доходів і зборів, що здійснює випуск товарів у митному режимі експорту, документи на такі товари, виконати вимоги щодо застосування передбачених законом заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності [14].

Органи доходів і зборів не вимагають обов'язкового підтвердження прибуття товарів, що експортуються, у пункт призначення за межами митної території України.

Товари, поміщені у митний режим експорту, втрачають статус українських товарів з моменту їх фактичного вивезення за межі митної території України.

В постанові кабінету міністрів №1031 "Деякі питання здійснення державного контролю товарів, що переміщуються через митний кордон України" при експорті з України металопрокат підлягає тільки радіологічному контролю.

Радіологічному контролю підлягають товари груп 1-97 згідно з УКТЗЕД (крім електроенергії - код товару згідно з УКТЗЕД 2716 00 00 00 та товарів, що переміщуються трубопровідним транспортом) [18].

Для проведення процедури оформлення металопрокату в режимі експорт, до органів доходів і зборів слід подати декларацію в письмовому або електронному вигляді заповнену в порядку встановленому наказом Міністерства фінансів України №651 від 30.05.2012.

За рішенням органу доходів і зборів митне оформлення та випуск товарів, транспортних засобів комерційного призначення відповідно до митного режиму експорту може здійснюватися без їх пред'явлення органу доходів і зборів, якому подано митну декларацію, заповнену у звичайному порядку. Рішення про можливість випуску товарів, транспортних засобів комерційного призначення без їх пред'явлення органу доходів і зборів або про необхідність такого пред'явлення приймається органом доходів і зборів на основі результатів аналізу ризиків у строк не більше чотирьох робочих годин з моменту прийняття митної декларації, заповненої у звичайному порядку відповідно до митного режиму експорту.

Перелік відомостей, що підлягають внесенню до митних декларацій, обмежується лише тими відомостями, що формують митну статистику, а також для забезпечення додержання вимог Митного кодексу України.

Товари, що переміщуються через митний кордон України, декларуються органу доходів і зборів, який здійснює митне оформлення цих товарів.

В митну декларацію декларантом вносяться відомості про:

- 1) заявлений митний режим, тип декларації та відомості про особливості переміщення;
- 2) відомості про декларанта, уповноважену особу, яка склала декларацію, відправника, одержувача, перевізника товарів і сторони зовнішньоекономічного договору (контракту) або іншого документа, що використовується в міжнародній практиці замість договору (контракту), а в разі якщо зовнішньоекономічний договір (контракт) укладено на підставі

посередницького договору, - також про іншу, крім сторони зовнішньоекономічного договору (контракту), сторону такого посередницького договору;

3) відомості про найменування країн відправлення та призначення;

4) відомості про транспортні засоби комерційного призначення, що використовуються для міжнародного перевезення товарів та/або їх перевезення митною територією України під митним контролем, та контейнери;

5) відомості про товари:

а) найменування;

б) звичайний торговельний опис, що дає змогу ідентифікувати та класифікувати товар;

в) торговельна марка та виробник товарів (за наявності у товаросупровідних та комерційних документах);

г) код товару згідно з УКТ ЗЕД;

г) найменування країни походження товарів ;

д) опис упаковки (кількість, вид);

е) кількість у кілограмах (вага брутто та вага нетто) та інших одиницях виміру;

є) фактурна вартість товарів;

ж) митна вартість товарів та метод її визначення;

з) відомості про уповноважені банки декларанта;

и) статистична вартість товарів;

З метою визначення правильності заповнення поданої митної декларації та відповідності доданих до неї документів установленим вимогам орган доходів і зборів здійснює перевірку митної декларації [19].

Для перевірки митної декларації застосовуються системи управління ризиками, в тому числі оцінка ризику за митною декларацією шляхом аналізу електронної копії митної декларації за допомогою АСАУР.

Уповноваженою особою митного органу перевіряється правильність класифікації товарів, перевірка правильності визначення країни походження

товарів, Перевірка дотримання встановлених до задекларованих товарів заходів нетарифного регулювання, перевірка наявності задекларованих товарів у митному реєстрі об'єктів права інтелектуальної власності. Після завершення митного оформлення металопрокату в режимі експорту товар може бути вивезений за межі митної території.

В пунктах пропуску через державний кордон України проводиться попередній документальний контроль.

Попередній документальний контроль здійснюється посадовими особами митних органів шляхом перевірки та аналізу інформації, яка міститься в товаросупровідних документах відповідності даним зазначеним в експортній декларації.

Факт здійснення попереднього документального контролю засвідчується шляхом проставлення посадовою особою митного органу на товаросупровідних (товаротransпортних) документах на товар відміток у формі відбитків штампа, та особистої номерної печатки. Інформація про проведення попереднього документального контролю заноситься до Єдиної автоматизованої інформаційної системи державної фіскальної служби [20].

Митне оформлення завершується протягом чотирьох робочих годин з моменту пред'явлення металопрокату органу доходів і зборів, що підлягають митному оформленню, подання митної декларації або документа, який її замінює, та всіх необхідних документів і відомостей.

Митне оформлення вважається завершеним після виконання всіх митних формальностей відповідно до заявленого митного режиму, що засвідчується органом доходів і зборів шляхом проставлення відповідних митних забезпечень (у тому числі за допомогою інформаційних технологій), інших відміток на митній декларації або документі, який її замінює, а також на товаросупровідних та товарно-транспортних документах у разі їх подання на паперовому носії.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ РИНКУ ТА МИТНА ЕКСПЕРТИЗА МЕТАЛОПРОКАТУ

2.1. Стан та перспективи розвитку ринку металопрокату з чорних металів в Україні

Чорна металургія – складна галузь з різними за організацією і технологією виробництвами. До них можна віднести видобуток і збагачення залізної руди, спікання її в агломерат; виплавка чавуну, сталі, виробництво прокату; виробництво феросплавів, виплавка електросталі й сплавів, порошкова металургія; виробництво флюсових вапняків, вогнетривів, коксу.

Сировиною для чорної металургії є залізні та манганові руди. Як паливо використовується кокс – результат переробки коксівного вугілля. У технологічному процесі задіяна вода й вогнетривкі глини, природний газ, вапняки (флюси) та електроенергія.

Чорна металургія відноситься до базових галузей. Її частка в промисловості України складає: виробництво товарної продукції – 24%, основні фонди – 13%, чисельність працівників – 6,5%, споживання енергії – 15,6%, витрата палива – 14,2%. У 2017 р. потреби внутрішнього ринку чорних металів задовольнялися в Україні на 14,6% за рахунок імпорту і на 85,4% – за рахунок власного виробництва.

Чорна металургія є матеріаломісткою галуззю, що використовує близько 30% палива, 20% електроенергії, 95% манганової руди, що видобувається й виробляється в Україні. Для чорної металургії притаманна висока матеріаломісткість виробництва (на отримання 1 тонни сталі необхідно 6 тонн сировини, палива та допоміжних матеріалів), тому підприємства чорної металургії зазвичай розміщують поблизу сировинних баз (у першу чергу залізної та мангової руд) та палива (вугілля, що коксується). Металургія – основний споживач води в промисловості, тому підприємства розташовують

поблизу річок, інших водойм. Велику роль відіграє наявність розвинутої транспортної мережі (особливо залізниць), трудових ресурсів і споживача.

Родовища залізної руди сконцентровані в Криворізькому і Керченському залізорудних басейнах, Кременчуцькому і Білозерському залізорудних районах. Манганові руди видобувають у Нікопольському басейні.

Головні підприємства чорної металургії зосереджені у трьох районах: у Донецькій області, Придніпров'ї (Дніпро, Запоріжжя, Кривий Ріг, Нікополь, Кам'янське) Приазов'ї (Маріуполь).

Донецький металургійний район виник на основі родовищ коксівного вугілля, зосередженого в межах Донецького кам'яновугільного басейну, вапняків Донбасу (Каракубське, Новопавлівське та інші родовища) і залізної руди, яку довозять з Придніпров'я. Головними центрами виробництва чорних металів є Донецьк, Макіївка, Єнакієве, Алчевськ; виробництва прокату (зокрема труб) – Харцизьк, Луганськ [51].

Придніпровський металургійний район утворився завдяки географічному положенню – на великій водній магістралі, на перетині транспортних шляхів. Він базується на величезних запасах залізної руди Криворіжжя (руди Криворізького залізорудного басейну) та коксівному вугіллі з Донбасу. Головними центрами видобутку та збагачення рудної сировини є Кривий Ріг, Марганець, Дніпрорудне; виробництва чорних металів – Кривий Ріг, Запоріжжя, Дніпро, Кам'янське; виробництва прокату – Нікополь, Дніпро, Новомосковськ; виробництва електроферосплавів – Нікополь.

Таким чином в чорній металургії України особливу роль відіграє транспортний чинник. Тобто залізну руду Придніпров'я відправляють до Донбасу, а натомість повертають коксівне вугілля. Це дозволяє одночасно організувати виробництво в двох металургійних районах.

Приазовський металургійний район виник на перехресті шляхів з Керченського півострова і Донбасу. З Керченського залізорудного басейну сюди доправляють залізні руди, а з Донбасу – коксівне вугілля. В цьому районі центром виробництва чорних металів є Маріуполь.

Крім цих районів, майже в кожному обласному центрі відбувається вторинна обробка чорних металів (переробка металобрухту).

Таким чином чорна металургія в Україні добре розвинена. Разом з тим підприємства металургії є основним стаціонарним джерелом забруднення атмосфери. Вони викидають в атмосферу оксиди азоту і сірчистий газ. Крім того значні земельні площі доводиться вилучати під звалища промислових відходів.

Україна має унікальні можливості для розвитку чорної металургії, володіючи одними з найбільших у світі запасами залізної руди. І хоча за вмістом заліза українські руди поступаються австралійським і бразильським, вони можуть повністю задовольнити потреби чорної металургії України на багато років. Однак навіть за цих умов металургійні підприємства України останнім часом зіткнулися з дефіцитом практично всіх найважливіших видів сировини, у тому числі й залізної руди, що пов'язано зі зростанням її експорту у зв'язку з розширенням обсягів світового виробництва.

Ситуація ускладнилася також через монопольну позицію виробників залізорудної сировини. Гірничо-збагачувальні комбінати сформували свої комерційні інтереси, автономні від інтересів металургійного сектору, і «обросли» збутовими компаніями, які працюють переважно на зовнішній ринок. З цієї причини металургійним підприємствам довелося вдаватися навіть до імпорту руди, хоча виробництво залізорудної сировини в країні на 30—35 % перевищує потреби металургійних підприємств ГМК.

Вихід України з кризової ситуації завжди був пов'язаний з деяким пожвавленням внутрішнього ринку металопродукції та підвищенням попиту на світовому ринку.

Аналіз даних державної статистики показав, що у період 2011–2017 рр. виробництво металопрокату з чорних металів в Україні у натуральному вираженні у 2011-2017 рр. характеризувалося змінною динамікою. У період з 2011 по 2015 рр. зафіксовано зниження обсягів виробництва металопрокату на 7,4 млн. тонн або на 38% з 19,5 млн. тонн у 2011 р. до 12,1 млн. тонн у 2015 р.

У 2016–2017 рр. відбувається поступове відновлення обсягів виробництва металопрокату в Україні. У 2017 р. порівняно з 2015 р. виробництво металопрокату зросло на 11,5% до рівня 13,5 млн. тонн (рис. 2.1).

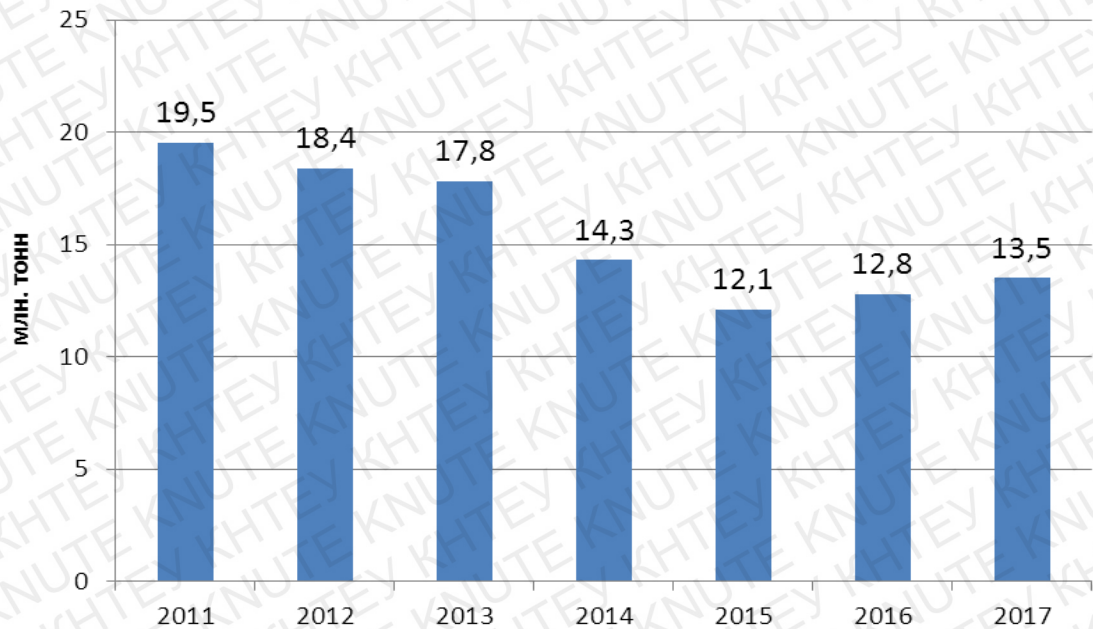

Рис. 2.1. Обсяги та динаміка виробництва металопрокату з чорних металів в Україні у натуральному вираженні у 2011-2017 рр., млн. тонн

Останні 2-3 роки також відбувається нарощування обсягів споживання металопрокату. Так у 2017 р. українські підприємства збільшили споживання металопрокату на 6,6% в порівнянні з 2016 роком – до 5,158 млн т (4,837 млн тонн). Як повідомляється в оприлюдненій об’єднанням “Укрметалургпром” інформації з посиланням на дані ТОВ “ЕТР-Спектр”, в тому числі імпорт в Україну торік склав 1,302 млн тонн, тоді як в 2016 році – 1,056 млн т (зростання на 246 тис. тонн, або на 23,4%) [2].

За даними “Укрметалургпрому” структура імпорту зберігає тенденцію до домінування плоского прокату, але його частка станом на кінець листопада 2017 року продовжувала знижуватися в порівнянні з тим же періодом 2016 року (55,3% проти 62%), а частка довгомірного прокату збільшуватися (43% проти 36,3%).

У 2017 році українськими метпідприємствами вироблено 18,441 млн т металопрокату (86% від 2016 року), з яких експортовано 79,1%, або 14,585 млн т (в 2016 році частка експорту становила 82,4%).

При цьому частка напівфабрикатів в експорті в минулому році склала 43,1%, частка плоского прокату – 33,1%, довгомірного – 23,8%, в той час як в 2016 році експортна частка плоского прокату становила 29,2%, довгомірного – 27%. Зниження питомої ваги довгомірного прокату в загальному українському експорті пояснюється втратою в березні 2017 року одного з основних виробників українського довгомірного прокату – ПАТ “Єнакіївський металургійний завод” на непідконтрольній території [3].

Серед експортних ринків української металопродукції основними залишаються країни ЄС (32,3% експорту), інші країни Європи, включаючи Туреччину (14%), країни Близького Сходу (14,3%). Водночас, імпортована металопродукція на 38,9% надходить з СНД, близько 26,1% з ЄС і 25,6% з Азії.

Частка напівфабрикатів в експорті за 2017 р. склала 43,1%, частка плоского прокату – 33,1% (29,2% – у 2016 році), довгомірного – 23,8% (27,0% – у 2016 році). Ємність внутрішнього ринку споживання металопрокату у 2017 році склала 5,16 млн тонн – 106,6% проти аналогічного періоду 2016 року, та 1,3 млн.т (25,1%) із зазначеного обсягу було імпортовано.

Водночас зі спожитих у 2016 році на внутрішньому ринку 4,84 млн тонн металопрокату частка імпорту склала 21,8% (1,056 млн тонн). Однак, якщо порівнювати в абсолютних величинах, за 12 місяців 2017 року щодо того ж періоду 2016 року металопрокатний імпорт виріс на 0,25 млн тонн, або на 23,4% [1].

За даними ТОВ «ЕТР-СПЕКТР», структура імпорту зберігає тенденцію до домінування плоского прокату, але його частка за станом на кінець листопада 2017 року продовжує знижуватися в порівнянні з тим же періодом 2016 року (55,3% проти 62,0%), а внесок довгомірного прокату збільшуватися (43,0% проти 36,3%). Серед експортних ринків української металопродукції,

основними залишаються країни Європейського союзу (32,3% експорту), Близького Сходу (14,3%), інші країни Європи та Туреччина. (14,0%).

Водночас імпортована металопродукція на 38,9% надходить з СНД, близько 26,1% з Європейського союзу і 25,6% з Азії.

Криворізький гірничо-металургійний комбінат «ArcelorMittal Кривий Ріг» (АМКР) минулого року знизив виробництво металу до показників 2015 року з рекордних – у 2016 році.

Найбільшими виробниками сталевого прокату в Україні декілька останніх років є ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг», ПАТ «Запоріжсталь», ПАТ «Металургійний комбінат Азовсталь», ПАТ «Металургійний комбінат ім. Ілліча», Алчевський, Дніпровський, Макіївський металургійні комбінати та інші.

Серед підприємств галузі АрселорМіттал Кривий Ріг є по суті монополістом з виробництва дрібносортового прокату. Його частка у виробництві займає більш 60%. Питома вага цього підприємства у виробництві прокату складає 46,2%. У виробництві середньосортного прокату, провідне положення займають Макіївський і Дніпропетровський меткомбінати. Їхня частка у виробництві займає 40,1% і 37,9% відповідно. "Запоріжсталь" є монополістом у виробництві жерсті – 100%. У виробництві листової сталі провідне місце займають "Запоріжсталь" – 41,7% і "Азовсталь" – 18,5%.

Металургійні та трубні заводи України активно підвищують якість прокату та проводять політику диверсифікації збуту продукції, виходячи на ринки розвинутих країн світу. Запорукою та обов'язковою вимогою освоєння нових ринків є сертифікація продукції та системи менеджменту якості, охорони праці та екологічного менеджменту за міжнародними вимогами. Найбільшого розвитку на вітчизняних підприємствах набула сертифікація за стандартами ISO серій 9001 і 14000 та стандартом OHSAS серії 18000.

Проаналізуємо асортимент металопродукату, який виготовляється вітчизняними підприємствами. Основними видами металопродукції, що застосовується в будівництві металевих конструкцій будівель та споруд є: лист

гарячекатаний (ГОСТ 19903-74), труба сталева (ГОСТ 1074-91, ГОСТ 8732-78), двотавр (ГОСТ 8239-89); швелер (ДСТУ 3436-96); сталь вуглова рівнополочна (ДСТУ 2251-93).

Найбільш чисельною з металопродукції, що одержується методами обробки тиском є продукція прокатного виробництва. Близько 80% всієї сталі, що виплавляється, на тій або іншій стадії виготовлення виробу піддають прокатуванню. Основні визначення та поняття у галузі прокатного виробництва: сортового, фасонного, листового, штабового прокату, спеціальних та гнутих профілів визначає ДСТУ 2924-94.

Згідно із зазначеним стандартом під прокатом розуміють продукцію металургійного виробництва, одержувану в результаті оброблення металів тиском (обтиснення між обертовими валками), яка за необхідності піддається додатковим технологічним операціям (прокатування, волочіння, згинання, покриття) для надання їй особливих властивостей (підвищена точність геометричних розмірів, поліпшення якості поверхні, корозостійкості тощо).

Отже, прокат отримують в процесі вальцювання – пропускання заготовки між двома валками, що обертаються назустріч один одному, в зазор, менший за величиною, ніж товщина оброблюваної заготовки. Поступальна хода заготовки здійснюється цими ж валками завдяки силам тертя, які немов би захоплюють заготовку і протягають її в зазор.

Валки можуть бути гладкими циліндричними або каліброваними, тобто мати на поверхні обертання заглиблення, що формою і розмірам відповідають поперечному перерізу готового виробу. На гладких валках одержують плоский прокат (лист, стрічку, смугу), а на калібрувальних виробу найрізноманітнішого перерізу [6].

Форму поперечного перерізу прокатного виробу називають профілем, а сукупність всіх профілів, що одержуються методом прокату – сортаментом прокату.

Сортамент прокатного виробництва дуже різноманітний. При його класифікації звичайно використовують три ознаки:

- ✓ спосіб вальцювання (гарячекатана сталь, холоднокатана сталь);
- ✓ призначення сплаву (конструкційна, ресорна сталь, пружинна бронза тощо);
- ✓ форму профілю (кругла, листова, рейки тощо) [51].

Сортамент сталевих прокатів можна розділити на сім груп, в кожну з яких входять близькі за формою або за призначенням профілі: заготовки, плоский, сортовий, фасонний прокат, профілі спеціального призначення, періодичні профілі і труби. Практично весь зазначений асортимент переміщується через митний кордон України в режимі експорту.

За формою і розміром профілю, а також за призначенням розрізняють п'ять видів заготовок, одержаних прокатом. Найкрупнішою прокатною заготовкою є обтиснута болванка (блум) квадратного перерізу із заокругленими кутами і злегка увігнутими сторонами (рис. 2.2, а). Основні розміри блюмів, що випускаються промисловістю, такі: сторона квадрата від 140 до 450 мм, довжина від 1 до 6 м залежно від розмірів перерізу. Застосовують блюми для прокату профілів крупного перерізу.

Заготівка квадратна має заокруглені кути (рис. 2.2, б); випускається перерізом від 40х40 до 250х250 мм, завдовжки від 1 до 9 м. Призначається для прокату дрібніших профілів.

Квадратний переріз має також осьова заготівка, у якій сторона квадрата може становити від 180 до 350 мм. Застосовують її для виготовлення вагонних, локомотивних, тендерних і електровагонних осей рухомого складу залізниць широкої колії.

Трубна заготовка має круглий переріз діаметром від 80 до 270 мм, якщо вона виготовлена з вуглецевої і легированої сталі, і від 80 до 190 мм, якщо з високолегированої. З неї вальцюють безшовні труби (рис 2, в).

Крупна заготовка прямокутна (сляби) призначається для перевальцювання на товсті листи і смуги. Товщина слябів може бути від 100 до 250 мм, ширина від 300 до 2000 мм і довжина від 1,3 по 5 м (рис. 2.2, г).

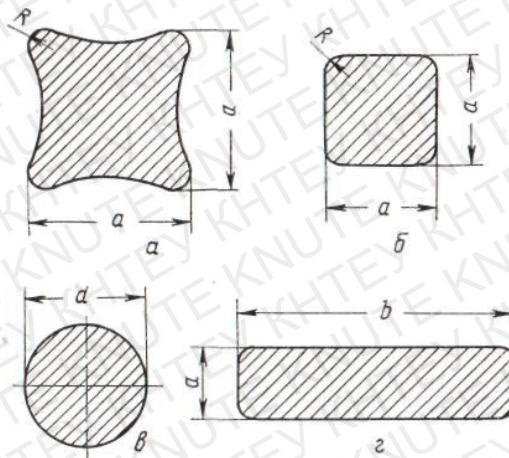

Рис. 2.2. Профіль катаних заготовок: а - блуж; б - квадратна заготовка різного призначення; в - трубна заготівка; г - сляб

До плоского прокату відносять листову, рулонну сталь, стрічки і смуги. Всі вони в перерізі прямокутні, а відрізняються один від одного співвідношенням товщини, ширини і довжини. Сталь прокатну товстолистову одержують гарячим вальцюванням. Товщина її від 4 до 160 мм. Поставляють у вигляді листів, ширина і довжина яких залежить від товщини.

Сталь прокатну тонколистову одержують й гарячим й холодним вальцюванням. Товщина гарячекатаних листів від 0,5 до 4 мм, а холоднокатаних від 0,2 до 4 мм. Ширина листів в обох випадках 600-1400 мм, довжина 1,2-4 м.

Сталь рулонна гарячекатана по товщині може бути від 1,2 до 10 мм за ширини 200-2300 мм. Довжину її не лімітують, оскільки поставляють в рулонах, максимальна маса яких не повинна перевищувати 10 т.

Сталь рулонна холоднокатана тонша, її товщина від 0,2 до 4,0 мм при такій же як у гарячекатаної сталі ширині 200-2300 мм. Поставляють теж в рулонах масою до 15 т.

Сталь прокатну і смугову гарячого вальцювання поставляють смугами завдовжки від 3 до 9 м, товщина її від 4 до 60 мм, а ширина від 12 до 200 мм.

Такої ж товщини випускають широкосмугову універсальну гарячекатану сталь. Ширина її смуг від 160 до 1050 мм, а довжина від 5 до 18 м.

Стрічка сталева гарячекатана має товщину від 1,2 до 3,8 мм при ширині від 20 до 200 мм, а стрічка холоднокатана з конструкційної сталі може бути значно тонше. Її товщина від 0,1 до 3,8 мм, а ширина 4-200 мм. Обидва різновиди сталеві стрічки поставляють у вигляді рулонів (кругів).

До сортового відносять прокат, що має найбільш простий профіль. Сюди відносять сталь гарячекатану круглу діаметром від 10 до 250 мм, гарячекатану квадратну розміром квадрата від 13 x 13 до 250 x 250 мм, гарячекатану шестигранну з діаметром вписаного кола від 8 до 100 мм.

Довжина прутків круглого і квадратного профілю може бути від 3 до 10 м, а шестигранного - від 2 до 6 м.

До цієї ж групи прокату відносять дріт – катанку сталеву, яку одержують теж методом гарячого вальцювання. Її випускають діаметром від 5 до 10 мм. Поставляють в мотках масою не менше 60 кг, якщо вона виготовлена на лінійних станах, і не менше 180 кг, якщо на безперервних станах.

До фасонного відносять прокат масового застосування, профіль якого складніший, ніж круг, квадрат і шестикутник.

Фасонний профіль – це прокат, поперечний переріз якого перетинається принаймні з однією дотичною до нього або з продовженням однієї з його сторін (ДСТУ 2924-94). Його застосовують, зокрема, в мостовому, промисловому і житловому будівництві, де він виконує роль каркаса, що приймає основні механічні навантаження. Отже, основне призначення фасонного прокату – бути міцним, при цьому, звичайно, бажані за можливості менші витрати металу. Поєднання максимальної міцності при мінімальній кількості металу забезпечується особливою формою профілів балок. Так виробляють: рівнобічний профіль і нерівнобічний кут, тавр, швелер і двотавр [48]. Всі фасонні профілі одержують гарячим вальцюванням.

Сталь прокатну кутову рівнобічну випускають з шириною полиць (рис 2.3, а, розмір в) від 20 до 250 мм. Ширина полиць є основним розміром

профілю і визначає решту розмірів (товщину полиць t , радіуси закруглення R і r), тому її поклали в основу нумерації профілю. Номер профілю чисельно рівний ширині полиці в міліметрах, що ділиться на 10 ($b = 80$ мм, профіль № 8). Отже, профілі кутової рівнобічної сталі мають номери від 2 до 25.

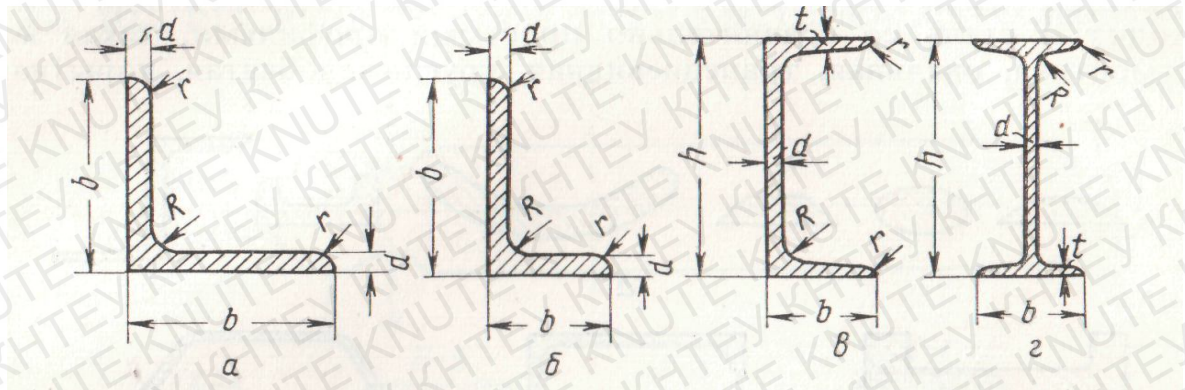

Рис. 2.3. Профілі фасонного прокату: а - рівнобічний кут; б - нерівнобічний кут; в - швелер; г - двотаврова балка

У сталі прокатної кутової нерівнобічної (рис. 2.3, б) полиці нерівної ширини. Ширина більшої полиці може бути становити 25 до 250 мм, а ширина меншої - від 16 до 165 мм. Принцип нумерації профілю кутової нерівнобічної сталі такої ж, що і для рівнобічної, тільки в цьому випадку із-за нерівності ширини полиць номер виражається не одним числом, а неправильним дробом. У чисельнику і знаменнику дробу стоять відповідні розміри B і b , ділені на 10. Номер найменшого профілю 2,5/1,6, а найбільшого 25/16.

Швелери (рис. 2.3, в) нумерують по висоті h профілю. Їх виготовляють від № 5 до № 40, тобто їх висота може становити від 50 до 400 мм. Вся решта розмірів пов'язана з висотою і повинні відповідати ГОСТ 8240-86. Випускають і полегшені швелери від № 16 до № 30, в яких ширина полиці b , товщина стінки t , середня товщина полиці t і радіуси закруглення R і r значно менші ніж в звичайних. Довжина швелерів може становити від 5 до 19 м.

Балки двотаврові (рис. 2.3, г) теж нумерують по висоті h від № 10 до № 70 ($h = 100-700$ мм). Також як у швелери випускають балки двотаврові полегшені. Випускають балки не всіх розмірів, а тільки від № 16 до № 30.

Крім того, промисловість виробляє балки двотаврові широкополочні, основною відмінністю яких є велика ширина полиць. Вони і формою дещо відрізняються від інших тим, що полиці по всій ширині мають однакову товщину. Довжина двотаврових балок від 5 до 19 м, а широкополочних до 24 м.

До профілів спеціального призначення відносять чисельний прокат з найрізноманітнішою формою профілю, обумовленою призначенням сталі. Сюди входить і сталь з порівняно простими профілями, така як сегментна, овальна, трапецієвидна, корито, зетове (рис. 2.4, а), і сталь з профілями без спеціальної назви, що визначаються в нормативній документації або під номерами, або повним найменуванням призначення. Наприклад, сталь для опори ресорної підвіски (рис. 2.4, б), сталь штабобульбова для вагонів (рис. 2.4, в), шпунтова коритна паля корита ШК-2 (рис. 2.4, г).

До групи прокату спеціальних профілів відносять також вироби для залізничного транспорту, включаючи таку масову продукцію, як рейки. Форма і розміри рейок різноманітні і залежать від їх призначення: для доріг широкої колії, вузької колії, трамвайні, крани, для підвісних доріг та ін. (рис. 2.4, д).

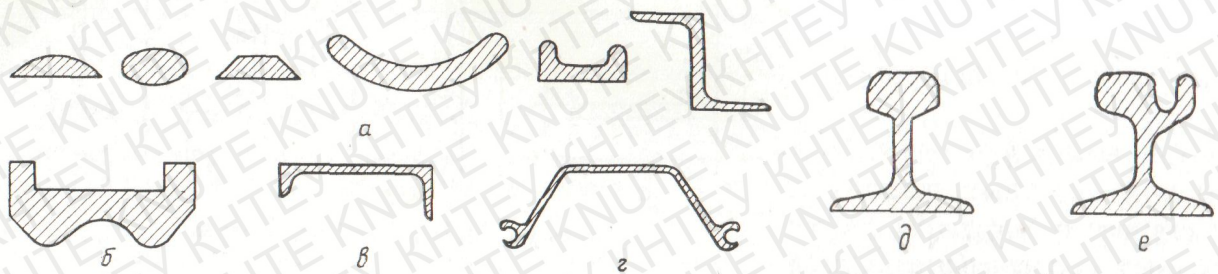

Рис. 2.4. Спеціальні профілі, одержані вальцюванням:

а - сегментна, овальна, трапецієвидна, кругло жолобчаста, корито, зетова сталь; б - сталь для опори ресорної підвіски; в - сталь штабобульбова для вагонів; г - шпунтова коритна паля ШК-2; д - рейка залізнодорожня; е - рейка трамвайна з жолобом).

Серед продукції металопрокату важливе місце у структурі експорту займають труби. Їх можна класифікувати за різними ознаками, головними з яких є метод і точність виготовлення, форма профілю, призначення.

Підводячи підсумок розгляду стану та динаміки виробництва виробів з металів, в тому числі металопрокату можна зазначити наступне. Територія України дуже багата на корисні копалини для виробництва чорних металів, що має слугувати забезпеченню національної безпеки. Тому доцільно особливу увагу звернути на організацію виробництва продукції з високою доданою вартістю, тобто наблизитися до випуску високотехнологічної металургійної продукції. Це може стати також однією з головних тем наукових досліджень, оскільки Україна повинна прагнути до модернізації своєї економіки та зменшення залежності від експорту сировини.

З іншого боку, у нас мало варіантів з перетворення своїх запасів залізної руди на кінцеву продукцію, оскільки сьогодні країна не може конкурувати з розвиненими економіками у випуску високотехнологічної продукції. Однак Україна може виробляти широкий асортимент спеціальної та високоякісної сталевих продукції для внутрішнього ринку, прагнучи замінити іноземних постачальників. І це величезний шанс для металургії, оскільки потреби внутрішнього ринку зі створення інфраструктури країни оцінюють на рівні 300 млн. т.

Стратегія орієнтації на внутрішній ринок в умовах обмеженої модернізації економіки може виявитися кращою, ніж прагнення придбати зарубіжні технології та обладнання. Це дасть змогу підприємствам у співдружності з наукою зберегти свою рентабельність і прибутковість, а з часом і вийти на рівень світової конкуренції.

2.2. Організація, об'єкт і методи дослідження

Для митних цілей проводиться велика кількість різних експертиз, які необхідні для забезпечення ввезення товарів належної якості, забезпечення безпеки ввезеного товару, дотримання законодавства з питань державної митної справи. Ідентифікаційна експертиза є основним видом митної експертизи, завданнями якої є:

- визначення хімічного складу об'єкта експертизи;
- визначення належності товарів до класифікаційних категорій;
- визначення характеристик об'єктів дослідження відповідно до вимог УКТЗЕД;
- ідентифікація присутності в товарів контрольованих або заборонених для переміщення через митний кордон України речовин і сполук та ін.

Порядок проведення ідентифікаційної експертизи металопродукату для митних цілей, регулюється наказом Міністерства фінансів України від 2 грудня 2016 року № 1058 «Про затвердження Порядку взаємодії структурних підрозділів та територіальних органів Державної фіскальної служби України із Спеціалізованою лабораторією з питань експертизи та досліджень ДФС під час проведення досліджень (аналізів, експертиз), Нормативів взяття проб (зразків) товарів для проведення дослідження (експертизи), форм акта про взяття проб (зразків) товарів та висновку» [21].

Металеві вироби шляхом раціонального врахування їх хімічного складу та внутрішньої будови забезпечують широку різноманітність властивостей, які необхідні у всіх галузях виробництва. В залежності від потреб розрізняють вироби з твердих чи м'яких сплавів, з великим чи малим електроопором, стійкі до корозії в певних середовищах, з різною температурою плавлення та магнітними чи іншими властивостями.

Загальна схема досліджень металопродукату, що переміщується через митний кордон України в режимі експорту наведена на схемі (рис. 2.5).

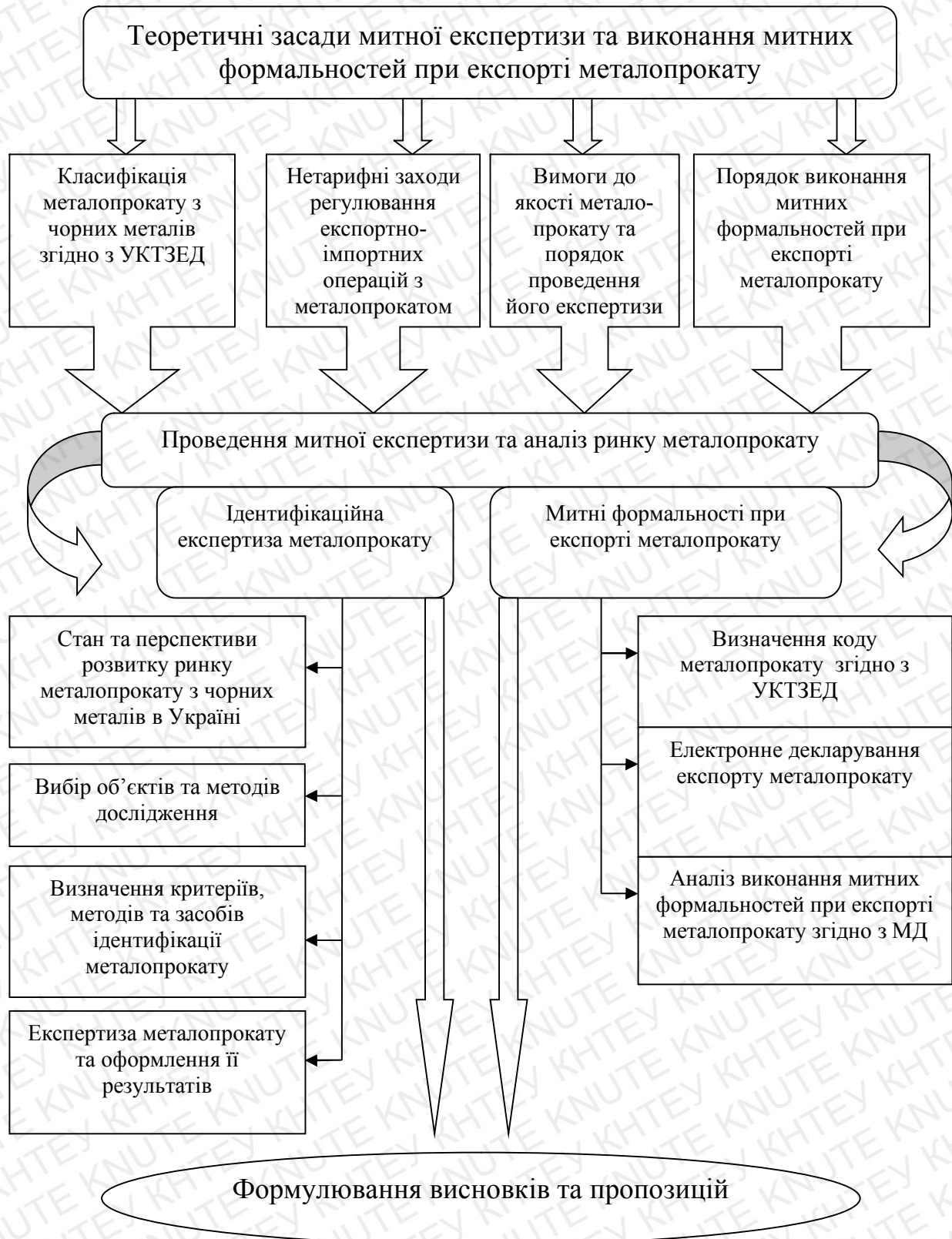

Рис. 2.5. Загальна схема досліджень металопродукату, що переміщується через митний кордон України в режимі експорту

Безпосереднім об'єктом нашого дослідження був прокат плоский з корозійностійкої сталі (нержавіючої) марки 36НХТЮ, який переміщувався в режимі експорту згідно з МД UA100230/2017/377844. Митна експертиза металопрокату була проведена Департаментом податкових та митних експертиз.

Відповідно до проаналізованої ситуації орган доходів і зборів підготував запит до експертного підрозділу ДМПЕ за встановленою формою. У своєму запиті митний орган повинен надати обґрунтування та чітко визначити мету його направлення і завдання для проведення дослідження, тобто зазначити, які відомості про товар (склад, властивості тощо) необхідно перевірити або встановити. У нашому випадку необхідно було встановити хімічний склад сплаву та перевірити його товщину і ширину.

Направлення запитів щодо проведення дослідження (аналізу, експертизи) до експертних підрозділів ДМПЕ проводиться органами доходів і зборів при здійсненні ними митного контролю та митного оформлення товарів, якщо виникла потреба в спеціальних знаннях з різних галузей науки, техніки, мистецтвознавства тощо або у використанні спеціального обладнання і техніки з метою встановлення характеристик, визначених у частині першій статті 356 Митного кодексу України [4].

Під час проведення експертних досліджень з метою виконання певного експертного завдання експертами застосовуються відповідні методи дослідження, методики проведення судових експертиз, а також нормативно-правові акти та нормативні документи (міжнародні, національні та галузеві стандарти, технічні умови, правила, норми, положення, інструкції, рекомендації, переліки, Державні стандарти України), державні класифікатори, науково-технічна, довідкова література, програмні продукти тощо.

Для проведення досліджень застосовували загальноприйняті в експертній практиці методи дослідження: аналітичні, органолептичні інструментальні.

2.3. Обґрунтування критеріїв, методів і засобів експертизи металопрокату

До засобів ідентифікації товарів відносять нормативні документи (стандарт, ТУ тощо), які регламентують показники якості та можуть бути використані для цілей ідентифікації, а також технічні документи, у тому числі товаросупровідні (сертифікати, накладні, посвідчення якості, маркування, упаковка та ін.).

Критерії ідентифікації - це характеристики товарів, які дозволяють можливість ототожнювати найменування представленого товару з найменуванням, зазначеним на маркуванні або в нормативних, товаросупровідних документах.

Вибір критеріїв ідентифікації конкретних товарів здійснюється на першому етапі шляхом аналізу товаросупровідних документів, маркування, упаковки товару та його вмісту. Під час вибору показників ідентифікації та методів для їх визначення дотримуються принципу достатності й оптимальності – із комплексу властивостей, які притаманні товару, обирають ті показники (властивості), які необхідні й достатні для підтвердження тотожності.

Отже, ідентифікація товарів повинна носити характер комплексної оцінки, при якій найбільшу значимість мають типові критерії та ті, що важко фальсифікувати. У чинних стандартах та інших нормативних документах такі критерії часто відсутні. Регламентовані в них органолептичні й фізико-хімічні показники недостатньо достовірно ідентифікують продукцію. Ось чому вкрай важлива розробка спеціальних критеріїв і внесення відповідних доповнень в НД на товари й сировину.

Безпосереднім об'єктом нашого дослідження є прокат плоский з корозійностійкої сталі (нержавіючої) марки 36НХТЮ, який переміщувався в режимі експорту згідно з МД UA100230/2017/377844.

Метою проведення експертизи зразка було визначено як встановлення характеристик, визначальних для класифікації товару згідно з УКТЗЕД.

Основними критеріями ідентифікації металопродукату є:

- вміст хрому, що змінює колір сплаву;
- вміст фосфору, наявність якого поліпшує рідиннотекучість і в кількості до 1% не знижує механічних властивостей;
- вміст марганцю, що перешкоджає графітизації, але знешкоджує сірку, яка робить сплав крихким;
- вміст кремнію (сприяє виділенню графіту з маси);
- наявність і вміст легуючих домішок, зокрема хрому, нікелю, титану, ванадію та інших.

Аналіз класифікації прокату з корозійностійкої (нержавіючої) сталі у товарній позиції 7220 УКТЗЕД показує, що визначальними ознаками для встановлення коду є хімічний склад, спосіб оброблення, ширина і товщина сталі. Це зумовило вибір критеріїв та показників для ідентифікації нашого об'єкта, які наведено в табл. 2.1.

Таблиця 2.1

**Критерії, методи та засоби ідентифікації металопродукату з
корозійностійкої сталі**

Критерії ідентифікації	Засоби ідентифікації	Методи ідентифікації
Хімічний склад, %:	Інвойс, специфікації, паспорт безпеки, УКТЗЕД	Інструментальний
- вміст вуглецю		
- вміст кремнію		
- вміст марганцю		
- вміст сірки		
- вміст фосфору		
- вміст хрому		
- вміст нікелю		
- вміст титану		
- вміст алюмінію	Специфікація, НД	Візуальний
- вміст заліза		
Колір і стан поверхні	НД, УКТЗЕД	Вимірковальний
Розміри:		
- ширина; - товщина.		

В якості засобів ідентифікації, крім УКТЗЕД і нормативної документації, можуть використовуватися деякі товаросупровідні документи на чорні метали, що експортується (інвойс, специфікація тощо) (табл. 2.1).

Таким чином, основними критеріями ідентифікації металопродукату з корозійностійкої сталі є хімічний склад та геометричні розміри.

Засоби вимірювальної техніки та випробувальне обладнання, які були застосовані під час лабораторних досліджень, щодо їх атестації та перевірки відповідають вимогам Закону України від 11.02.98 № 113/98-ВР «Про метрологію та метрологічну діяльність».

Для кількісного аналізу методом атомно-емісійної спектроскопії плазма як джерело збудження переважно, чим дуговий або іскровий розряд. Найбільш поширене плазмове джерело (ІЗП) характеризується високою стабільністю, низьким рівнем шумів і малою величиною фонових сигналів. Впливи, що заважають, з боку матеріалів атомізатора - від електродів в дуговому, іскристому розрядах або при використанні плазми постійного струму - відсутні. Хімічні впливи і матричні ефекти для ІЗП також виражені слабкіше, ніж для атомізаторів інших типів.

Всі методи атомно-емісійної спектроскопії є відносними, тобто вимагають градування з використанням відповідних стандартів. У разі ІЗП, де діапазон лінійності градувальної залежності складає декілька порядків величин концентрації, градування дуже просте. Для цього часто достатньо лише зміряти сигнали одного єдиного стандарту і фону. Реєстрація сигналу здійснюється за допомогою ФЕУ. Час реєстрації складає декілька секунд, якщо реєструють весь пік, і декілька мілісекунд - при вимірюванні в області його максимуму.

2.4. Експертиза металопрокату та оформлення її результатів для митних цілей

Управління експертиз та досліджень хімічної та промислової продукції ДПМЕ проводить дослідження, відповідно до галузі атестації на проведення вимірювань показників об'єктів, нафти, нафтопродуктів та мастильних матеріалів, неорганічних речовин та металів, товарів легкої та целюлозно-паперової промисловості, органічних речовин, полімерних матеріалів, миючої та парфумерно-косметичної продукції.

Об'єктом дослідження є прокат плоский з корозійностійкої сталі (нержавіючої) марки 36НХТЮ, який переміщувався в режимі експорту згідно з МД UA100230/2017/377844.

Разом із пробами були надані такі товаросупровідні документи (копії):

1. МД (ЕК) UA100230/2017/377844 від ;
2. Рахунок-фактура від 14.08.2017 № 140817-1;
3. Сертифікат якості від 14.08.2017 №0223 виданий ТОВ «АРОСА-СИНТЕЗ»;
4. Пакувальний лист від 14.08.2017 № 140817-1.

Методи дослідження: органолептичний метод (зовнішній вигляд, колір, фізичний стан) та фізико-хімічні методи. Атомно-емісійний метод аналізу на спектрометрі з іскровим збудженням SPECTROLAB (зав. № 116008/03) в атмосфері аргону. Абсолютна похибка вимірювань складає 0,0001-0,1%.

За зовнішнім оглядом наданих проб встановлено, що відрізки мають рівну плоску поверхню. Це смуга світлого металу з характерним металевим блиском.

Проведені вимірювання геометричних розмірів показали, що ширина представленої на експертизу зразка становить 139,5 мм, товщина – 0,11 мм.

Визначений хімічний елементний склад зразка наведено в табл. 2.2.

Таблиця 2.2

Хімічний склад зразка корозійностійкої (нержавіючої) сталі марки 36НХТЮ, який експортується згідно з МД UA100230/2017/377844, мас.%

Вуглець	Кремній	Марганець	Сірка	Фосфор	Хром	Нікель	Молібден	Титан	Алюміній	Кобальт	Залізо	Інші
0,04	0,38	0,83	0,006	0,017	12,0	36,10	–	2,70	0,91	–	47,11	–

Аналіз отриманих результатів визначення хімічного складу зразка (табл. 2.2) дозволяє констатувати, що в цілому він відповідає наданому виробником сертифікату якості від 14.08.2017 №0223 виданий ТОВ «АРОСА-СИНТЕЗ».

Загалом за результатами експертизи встановлено, що отримані результати відповідають опису товару, наведеного у гр. 31 МД UA100230/2017/377844.

За результатами експертизи оформлено висновок експерта Департаменту податкових та митних експертиз за встановленою формою.

РОЗДІЛ 3

МИТНІ ФОРМАЛЬНОСТІ ПРИ ЕКСПОРТІ МЕТАЛОПРОКАТУ

3.1. Аналіз визначення коду металопродукату згідно з УКТЗЕД

УКТЗЕД складається на основі Гармонізованої системи опису та кодування товарів та затверджується законом про Митний тариф України. УКТЗЕД є систематизованим переліком товарів, який включає код товару, його найменування, одиницю вимірювання та обліку (ОВО) [17].

Згідно статті 69 Митного кодексу, товари при їх декларуванні підлягають класифікації, тобто у відношенні товарів визначаються коди відповідно до класифікаційних угруповань, зазначених в УКТЗЕД. Органи доходів і зборів здійснюють контроль правильності класифікації товарів, поданих до митного оформлення, згідно з УКТЗЕД [4].

Відповідно до аналізованої нами ситуації через митний кордон України згідно з МД UA100230/2017/377844 від 12.09.2017 переміщується прокат плоский з корозійностійкої (нержавіючої) сталі, завширшки менш як 600 мм: Нержавіюча прецизійна стрічка 36НХТЮ, розмір 0,1*140 мм.

Декларант під час оформлення митної декларації зазначає усю необхідну інформацію про товар або транспортні засоби комерційного призначення та на основі цієї інформації визначає код згідно УКТЗЕД.

Згідно з УКТ ЗЕД чорні метали віднесено до Розділу XV "Недорогоцінні метали та вироби з них", група 72 "Чорні метали". До цієї групи включаються чорні метали, тобто переробний чавун, дзеркальний чавун, феросплави та інші первинні матеріали (підгрупа I), а також деякі вироби чорної металургії (зливки та інші первинні форми, напівфабрикати та основні вироби, одержані з них), виготовлені з чавуну або нелегованої сталі (підгрупа II), з корозійностійкої (нержавіючої) сталі (підгрупа III) та з іншої легированої сталі (підгрупа IV).

У поясненнях до гр. 72 УКТЗЕД визначено терміни, що стосуються металопродукату.

Плоский прокат – це прокатані вироби сталого прямокутного перерізу (крім квадратного) та випускаються у такій формі:

- рулони з послідовно навернутими шарами, або
- листи, які за товщини менш як 4,75 мм мають ширину не менш як у 10 разів більшу, ніж товщина, а за товщини 4,75 мм або більше мають ширину більш як 150 мм, що становить не менше як дві товщини.

До виробів плоского прокату включаються також вироби, які мають рельєфний малюнок після прокатування (наприклад борозни, виступи, клітинки, ромби), а також перфоровані, гофровані або поліровані вироби за умови, що після обробки вони не набули властивості виробів, зазначених в інших товарних позиціях.

Плоский прокат, який має форму, відмінну від прямокутної або квадратної, за будь-яких розмірів класифікується як вироби завширшки 600 мм або більше за умови, що вони не набувають властивостей виробів, зазначених в інших товарних позиціях.

Прутки та бруски гарячекатані, вільно згорнуті у бунти – це гарячекатані вироби, вільно укладені в бунти, що мають суцільний поперечний переріз у формі кругів, кругових сегментів, овалів, прямокутників (включаючи квадрати), трикутників або інших опуклих багатокутників (включаючи сплюснуті круги та видозмінені прямокутники, в яких дві протилежні сторони мають форму опуклих дуг, а дві інші — прямолінійні, рівні за довжиною і паралельні). Ці вироби можуть мати ямки, виступи, борозни або інші рельєфи на поверхні, одержані у процесі прокатування (арматурні прутки та бруски).

Інші прутки та бруски – це вироби, які не відповідають будь-якому з визначень, наведених у підпунктах (іj), (k) або (l), або визначенню дроту та мають однаковий суцільний поперечний переріз за всією довжиною у формі кругів, кругових сегментів, овалів, прямокутників (включаючи квадрати), трикутників або інших опуклих багатокутників (у тому числі “сплюснуті круги” та “видозмінені прямокутники”, в яких дві протилежні сторони мають

форму опуклих дуг круга, а дві інші — прямолінійні, рівні за довжиною і паралельні).

Кутики, фасонні та спеціальні профілі – це вироби, які мають суцільний поперечний переріз, однаковий за всією довжиною, і які не відповідають будь-якому з визначень, наведених у підпунктах (ij), (k), (l) або (m), або визначенню дроту.

Металопрокат з чорних металів, зокрема вуглецевої сталі, згідно з УКТЗЕД класифікується у групі 72 «Чорні метали» різних товарних позиціях 7208 – 7216 (дод. А). У групі 72 УКТЗЕД також класифікується металопрокат з сталі корозійностійкої (нержавіючої). Такий вид сталі в режимі експорту переміщувався в аналізованій нами митній декларації МД UA100230/2017/377844. Такий металопрокат класифікується у наступних товарних позиціях:

7219 – Прокат плоский з корозійностійкої (нержавіючої) сталі, завширшки 600 мм або більше (дод. А10);

7220 – Прокат плоский з корозійностійкої (нержавіючої) сталі, завширшки менш як 600 мм (дод. А11).

За результатами експертизи встановлено, геометричні розміри показали, що ширина представленої на експертизу зразка становить 139,5 мм, товщина – 0,11 мм.

Це дозволяє віднести товар до товарної позиції 7220 – Прокат плоский з корозійностійкої (нержавіючої) сталі, завширшки менш як 600 мм.

Отримані значення хімічного складу показали, що основними легуючими елементами є хром – 12,0%, нікель – 36,10 %, титан – 2,7 %. Оскільки вміст нікелю більше 2,5%, це дозволяє класифікувати даний прокат із корозійно стійкої сталі за кодом 7220 20 81 00. Такий код наведено декларантом у графі 33 МД UA100230/2017/377844 від 12.09.2017. (дод. Б1).

3.2. Електронне декларування експорту металопродукту

Декларування товарів та транспортних засобів здійснюється шляхом заявлення за встановленою формою (письмовою, усною, шляхом вчинення дій) точних відомостей про товари, мету їх переміщення через митний кордон України, а також відомостей, необхідних для здійснення їх митного контролю та митного оформлення. При застосуванні письмової форми декларування можуть використовуватися як електронні документи, так і документи на паперовому носії [4].

Умови та порядок декларування, перелік відомостей, необхідних для здійснення митного контролю та митного оформлення, визначаються Митним Кодексом України [4]. Положення про митні декларації та форми цих декларацій затверджуються Кабінетом Міністрів України [9], а порядок заповнення таких декларацій та інших документів, що застосовуються під час митного оформлення товарів, транспортних засобів комерційного призначення, - центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері фінансів [54].

Перелік відомостей, що підлягають внесенню до митних декларацій, обмежується лише тими відомостями, які є необхідними для цілей справляння митних платежів, формування митної статистики, а також для забезпечення додержання вимог Митного Кодексу та інших законодавчих актів.

Митне оформлення товарів, транспортних засобів комерційного призначення здійснюється органами доходів та зборів на підставі митної декларації, до якої декларантом залежно від митних формальностей, установлених Митним Кодексом України для митних режимів, та заявленої мети переміщення вносяться такі відомості, у тому числі у вигляді кодів:

- 1) заявлений митний режим, тип декларації та відомості про особливості переміщення;
- 2) відомості про декларанта, уповноважену особу, яка склала декларацію, відправника, одержувача, перевізника товарів і сторони зовнішньоекономічного договору (контракту) або іншого документа, що використовується в

міжнародній практиці замість договору (контракту), а в разі якщо зовнішньоекономічний договір (контракт) укладено на підставі посередницького договору, - також про іншу, крім сторони зовнішньоекономічного договору (контракту), сторону такого посередницького договору;

3) відомості про найменування країн відправлення та призначення;

4) відомості про транспортні засоби комерційного призначення, що використовуються для міжнародного перевезення товарів та/або їх перевезення митною територією України під митним контролем, та контейнери;

5) відомості про товари:

а) найменування;

б) звичайний торговельний опис, що дає змогу ідентифікувати та класифікувати товар;

в) торговельна марка та виробник товарів (за наявності у товаросупровідних та комерційних документах);

г) код товару згідно з УКТ ЗЕД;

г) найменування країни походження товарів (за наявності);

д) опис упаковки (кількість, вид);

е) кількість у кілограмах (вага брутто та вага нетто) та інших одиницях виміру;

є) фактурна вартість товарів;

ж) митна вартість товарів та метод її визначення;

з) відомості про уповноважені банки декларанта;

и) статистична вартість товарів;

б) відомості про нарахування митних та інших платежів, а також про застосування заходів гарантування їх сплати:

а) ставки митних платежів;

б) застосування пільг зі сплати митних платежів;

в) суми митних платежів;

г) офіційний курс валюти України до іноземної валюти, у якій складені рахунки, на день подання митної декларації;

г) спосіб і особливості нарахування та сплати митних платежів;

д) спосіб забезпечення сплати митних платежів (у разі застосування заходів гарантування їх сплати);

7) відомості про зовнішньоекономічний договір (контракт) або інший документ, що використовується в міжнародній практиці замість договору (контракту), та його основні умови;

8) відомості, що підтверджують дотримання встановлених законодавством заборон та обмежень щодо переміщення товарів через митний кордон України [4, 54].

Розглянемо декларування досліджуваного товару, опис якого наведено у гр.. 31 МД UA100230/2017/377844:

1. Прокат плоский з корозійностійкої (нержавіючої) сталі завширшки менш як 600 мм: Нержавіюча прецизійна стрічка 36НХТЮ, розмір 0,1*140 мм. / Stainless stellprecision strip 36NiCrTiAl – 5 кг. ГОСТ 14117-85 та ГОСТ 10994-74. Торговельна марка «Ароса-Синтез». Виробник ТОВ «Ароса-Синтез». Країна виробництва UA. Місце 1 – СТ.

Товар переміщувався в режимі експорту. Підтвердженням оформлення електронної митної декларації є інформація у графі А, в якій наведено присвоєний номер МД UA100230/2017/377844, та напис в нижній частині графи «Електронне декларування».

При заповненні електронної митної декларації МД UA100230/2017/377844 (дод. Б1) у режимі експорту, декларант керувався вимогами Митного Кодексу України [4], та наказом Мінфіну №651 [54].

У першому підрозділі графи 1 «Декларація» проставлено літерний код напрямку переміщення товарів «ЕК» - вивезення з України, у другому – код митного режиму «10» - експорт (остаточне вивезення), у третьому «тип декларації» АА – декларація заповнена у звичайному порядку.

У графі 2 «Відправник/експортер» зазначено реквізити відправника: ТОВ «Ароса-Синтез», 02097, м. Київ, вул. Лисківська 7, кВ. 20, Україна. У правому верхньому кутку після знаку № – податковий номер «UA/0038747163», після реквізитів – ідентифікаційний номер «UA10038747163».

У першому підрозділі графі 3 «Форми» зазначено порядковий номер комплекту, у другому – загальна кількість комплектів форм МД-2, МД-3: «1/1» (один комплект форми МД-2 так як у нашому випадку переміщується один товар).

Графа 4 «Відвантажувальні специфікації» - у графі зазначається загальна кількість долучених до МД комплектів доповнень, складених Декларантом, і, через знак "/", - кількість аркушів у примірнику специфікації. Ця графа заповнюється не завжди, в досліджуваному прикладі митного оформлення має один додатковий аркуш, отже зазначено «1/0».

В графі 5 «Всього товарів» зазначено загальну кількість задекларованих у МД товарів – «1».

У графі 6 «Всього місць» зазначено вантажні місця задекларованих товарів відповідно до товаросупровідних документів – «1».

У графі 7 «Довідковий номер» – за бажанням Декларанта зазначається наданий ним порядковий номер МД. Зазначено порядковий номер МД – «Декларація №11215».

У графу 8 «Одержувач» внесено відомості про одержувача товарів: Radiant Corporation Pvt. Ltd.

Якщо відповідно до умов зовнішньоекономічного договору (контракту), нерезидент - сторона зовнішньоекономічного договору (контракту), не є одержувачем, у графі зазначаються відомості про одержувача і вчиняється запис: "Див. доп.", а в доповненні наводяться відомості про нерезидента – сторону зовнішньоекономічного договору (контракту) або іншого документа, що використовується в міжнародній практиці замість договору (контракту).

Це пояснення стосується досліджуваного нами випадку, тому в митній декларації в графі 8 зазначено: «Див. доп.», а в доповненні вказано: Plot No.

19B/P1, TSIIC Automotive park, Muppireddypalli Village, Manoharabad Mandal, Medak dist. – 502336, Telengana, INDIA (дод. Б2).

В графі 9 «Особа, відповідальна за фінансове врегулювання» зазначаються відомості про резидента, що уклав зовнішньоекономічний договір (контракт).

Оскільки в досліджуваному нами прикладі застосовується Договір комісії, то графа 9 заповнюється наступним чином: ТОВ «Ароса-Синтез», 02097, м. Київ, вул. Лисківська 7, кВ. 20, Україна. У правому верхньому кутку після знаку № – податковий номер «UA/0038747163», після реквізитів – ідентифікаційний номер «UA10038747163».

В графі 11 У графі зазначається літерний код відповідно до класифікації країн світу країни місцезнаходження особи, відомості про яку зазначені в графі 8 МД, а якщо в графі 8 зазначені відомості про двох осіб (у графі та в доповненні до МД з посиланням на графу 8), то про особу, відомості про яку наведені в доповненні до МД, з посиланням на графу 8 - «IN» – Індія.

Графа 12 «Відомості про вартість» заповнюється у разі сплати вивізного мита або застосування заходів забезпечення його сплати, в нашому випадку сплати вивізного мита не здійснювалась, тому ця графа не заповнюється.

У графі 14 «Декларант/Представник» наводяться відомості про:

- декларанта, якщо товари декларуються декларантом;
- уповноважену особу, якщо товари декларуються особою, уповноваженою на це декларантом.

Якщо товари, що переміщуються через митний кордон України іншою особою, декларуються митним брокером, додатково зазначаються серія й номер ліцензії на провадження митної брокерської діяльності та дата її видачі.

В досліджуваному випадку декларування товарів здійснювалось митним брокером, відомості про якого і було вказано в графі 14: ТОВ Фірма «Декларант» «UA10019364905», після реквізитів – ідентифікаційний номер, додатково зазначено серія і номер ліцензій на провадження митної брокерської діяльності та дата її видачі – АЕ 523028 від 19.01.2015».

У графі 17 а «Код країни призначення» - «IN» відповідно до Класифікації держав світу країни – Індія.

У графі 18 «Ідентифікація і країна реєстрації транспортного засобу при відправленні/прибутті» зазначаються відомості про транспортний засіб, на якому безпосередньо перебувають товари при пред'явленні митниці відправлення – не заповнюється, оскільки товар відправляється експрес перевізником.

У графу 19 «Контейнер» внесено 0, оскільки товар прямує не в контейнері.

У першому підрозділі графи 20 «Умови поставки» зазначено скорочене літерне найменування умов поставки «EXW» (Франко-завод) згідно з Класифікатором умов поставки, у другому підрозділі графи зазначається літерний код альфа-2 відповідно до класифікації країн світу країни, на території якої міститься географічний пункт доставки товарів, через пробіл - назва цього географічного пункту – «UA Київ» .

Графа 21 «Ідентифікація і країна реєстрації активного транспортного засобу на кордоні» - у графі зазначаються відомості про транспортний засіб, на якому здійснюватиметься перетин митного кордону при вивезенні товарів за межі митної території України – не заповнюється, оскільки товар відправляється експрес перевізником.

У лівому підрозділі графи 22 «Валюта та загальна сума за рахунком» наводиться відповідно до класифікації валют літерний код валюти, у якій складено рахунки-фактури (інвойси) або інші документи, які визначають вартість товару «USD», а у правому підрозділі графи – загальну фактурну вартість товару, що становить 650,00.

У графі 23 «Курс валюти» у графі зазначається офіційний курс гривні до іноземної валюти, зазначеної в лівому підрозділі графи 22 МД, установлений Національним банком України на дату подання декларації до оформлення. У нашому випадку 26,00870300.

У лівому підрозділі графи 24 «Характер угоди» зазначено «021» – код характеру контракту згідно з Класифікатором характерів угод, що відповідає валюті розрахунку, у правому підрозділі графи «USD» – літерний код валюти розрахунку відповідно до Класифікації валют. В нашому випадку характер угоди – це переміщення товарів з розрахунками у ВКВ (крім державного кредиту й погашення державного кредиту).

У лівий підрозділ графи 25 «Вид транспорту на кордоні» занесемо «51» – код виду транспорту згідно з Класифікатором видів транспорту, тобто Експрес-відправлення.

У лівому підрозділі графи 26 «Вид транспорту в межах країни» відповідає 25 графі - «51» – код виду транспорту згідно з Класифікатором видів транспорту, тобто Експрес-відправлення.

У графі 28 «Фінансові та банківські відомості» зазначено фінансові та банківські відомості про суб'єкта ТОВ «Ароса-Синтез», що здійснює розрахунок відповідно до умов контракту.

У графі 29 «Митний орган виїзду/в'їзду» зазначаються найменування митниці і дев'ятизначний код пункту пропуску, через який вивозяться товари. У нашому випадку графа не заповнюється, оскільки товар відправляється експрес перевізником.

У графу 31 «Вантажні місця та опис товарів – Маркування та кількість – Номери контейнерів – Кількість та розпізнавальні особливості» було внесено відомості про товар, їх маркування та кількість. Відповідно до кількості товарів графа 31 заповнюється окремо.

1. Прокат плоский з корозійностійкої (нержавіючої) сталі завширшки менш як 600 мм: Нержавіюча прецизійна стрічка 36НХТЮ, розмір 0,1*140 мм. / Stainless stellprecision strip 36NiCrTiAl – 5 кг. ГОСТ 14117-85 та ГОСТ 10994-74. Торговельна марка «Ароса-Синтез». Виробник ТОВ «Ароса-Синтез». Країна виробництва UA.

2. Місць 1 – СТ.

3. – 0.

У графі 32 «Товар N» зазначено порядковий номер товару – «1».

В першому підрозділі графи 33 «Код товару» зазначено перші 8 знаків коду згідно з УКТ ЗЕД, у другому підрозділі графи – дев'ятий та десятий знаки коду товару згідно з УКТ ЗЕД, а у п'ятому підрозділі графи – «0», оскільки товар не підлягає експортному контролю. Тобто в розглянутому нами прикладі – 72202081 00 роз'яснення коду.

У лівому підрозділі «а» графи 34 «Код країни походження» зазначено «UA» – літерний код країни походження товару відповідно до Класифікації держав світу, описаного в графі 31 МД та класифікованого згідно з УКТ ЗЕД у графі 33 МД.

У графі 35 «Вага брутто (кг)» зазначено – вага брутто товару, описаного в графі 31 МД – 6,5 кг.

У графу 36 «Преференція» внесено «000» (пільги відсутні) за Класифікатором пільг.

У графі 37 «Процедура» у графі проставляється код процедури переміщення товарів відповідно до заявленого митного режиму. У першому підрозділі графи проставляється чотиризначний код, перші дві цифри якого – код митного режиму відповідно до Класифікатора митних режимів (в нашому випадку – 10 – експорт), наступні дві – код попереднього митного режиму згідно з Класифікатором митних режимів (в нашому випадку попередній митний режим відсутній, тому третьою та четвертою цифрами коду проставляється "00").

У другому підрозділі графи проставляється чотиризначний код, перші два знаки якого – літерний код особливості переміщення товарів (в нашому випадку – ZZ – некласифіковані особливості, наступні два знаки – цифровий код додаткової особливості переміщення товарів згідно з Класифікатором особливостей переміщення товарів через митний кордон України (в нашому випадку – 00 – некласифіковані додаткові особливості).

В графі 38 «Вага нетто (кг)» зазначено – вага нетто товару – 5,0 кг.

В графі 39 «Квота» - графа заповнюється при декларуванні товарів, щодо яких установлені кількісні обмеження. У нашому випадку не заповнюється.

Графа 42 «Ціна товару» - у графі з точністю до чотирьох знаків у дробовій частині наводиться фактурна вартість товару у валюті, в якій складені рахунки або інші документи, що визначають вартість товару – «650,0000».

У графі 44 «Додаткова інформація / Подані документи / Сертифікати і дозволи» зазначено документи, та їх коди згідно з Класифікатором документів і реквізити документів (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

**Документи, що були надані для митного оформлення металопродукту
згідно з МД UA100230/2017/377844**

Код документа	Номер документу	Дата документу	Примітка
0271	140817-1	14.08.2017	Пакувальний лист (дод. В)
0380	140817-1	14.08.2017	Рахунок-фактура (інвойс) (дод. Г)
0862	140817-1	14.08.2017	Декларація про походження товару (Declaration of origin)
2751	737116389940	08.09.2017	Транспортний документ експрес перевізника (дод. Д)
4104	140817-1	14.08.2017	Зовнішньоекономічний договір (контракт) купівлі-продажу, стороною якого є виробник товарів (дод. Г)
4207	11/09/17	11.09.2017	Договір про надання послуг митного брокера (дод. Ж)
5504	0741	12.09.2017	Інформація про позитивні результати здійснення радіологічного контролю товару
9000	0223	14.08.2017	Test Certificate (Сертифікат випробування, (дод. Е)

Графа 45 «Коригування» - графа заповнюється у разі сплати вивізного мита або застосування заходів забезпечення його сплати відповідно до розділу

Х Митного кодексу України [4] – досліджуваному прикладі ніяких платежів не було здійснено, тому ця графа не заповнюється.

У графі 46 «Статистична вартість» зазначено митну вартість товару в тисячах гривень – «16.90566».

У графі 47 «Нарахування платежів» - заповнюється у разі сплати (необхідності застосування заходів забезпечення сплати відповідно до розділу Х Митного кодексу України) вивізного мита та/або сплати плати за виконання митних формальностей поза місцем розташування митних органів або поза робочим часом, установленим для митних органів (далі - плата), за МД – в нашому випадку ця графа не заповнюється, адже ніяких платежів при експорті товару не здійснювалось.

Графа В «Подробиці розрахунків» - теж не заповнюється, оскільки платежів при експорті товару не здійснювалось.

Графа 50 «Принципал» - у графі зазначаються відомості про перевізника (експедитора) товарів, задекларованих у МД, номер його телефону в міжнародному форматі та відомості про особу, що приймає задекларовані товари до перевезення: прізвище, ініціали, серія та номер паспорта (для громадян нерезидентів: прізвище, ім'я та по батькові (за наявності), громадянство, реквізити паспортного документа або документа, що його замінює). У нашому випадку не заповнюється .

У графі 54 «Місце та дата» зазначено відомості і підпис представника митного брокера – «Єфименко С. А., м. Київ, проїзд Військовий, 1, тел.: 0444952026».

Таким чином, нами було розглянуто особливості аналізу митної документації, на основі чого було сформовано висновки стосовно правильності процедури проходження митного контролю при експорті чорних металів, а саме прокату плоского з корозійностійкої сталі марки 36НХТЮ.

Достовірність наведених митним брокером відомостей у митній декларації, заповненій за чинними правилами та засвідченій ним у встановленому порядку, підтверджує інспектор митниці, який приймає її до

оформлення, одним із видів митного забезпечення (штамп «Під митним контролем») на всіх аркушах митної декларації та реєстраційним номером.

Митна декларація приймається митним органом, якщо встановлено, що в ній містяться всі необхідні відомості і до неї додано всі необхідні документи. Посадова особа митного органу приймає митну декларацію і фіксує дату і час її прийняття. Фіксація відбувається шляхом проставляння відміток на бланку митної декларації та відповідного запису в інформаційній базі митного органу.

Змінити, доповнити чи відкликати митну декларацію можна лише до моменту її прийняття митним органом до митного оформлення. Внесення до митної декларації змін чи доповнень, які мають істотне значення для застосування процедур митного контролю щодо товарів і транспортних засобів або впливають на умови оподаткування товарів чи застосування до них заходів нетарифного регулювання, здійснюється шляхом подання митниці нової митної декларації.

Правильно заповнена митна декларація разом із пакетом необхідних документів є підставою для виконання митних формальностей посадовими особами митниць. Митниця не має права відмовити в прийнятті митної декларації, якщо декларант виконав всі умови, встановлені Митним кодексом України. Після завершення цієї процедури декларант несе юридичну відповідальність за відомості, зазначень у митній декларації.

3.3. Аналіз виконання митних формальностей при експорті металопрокату згідно з МД

Відповідно до Митного кодексу України митне оформлення – виконання митних формальностей, необхідних для випуску товарів, транспортних засобів комерційного призначення.

Митні формальності – сукупність дій, що підлягають виконанню відповідними особами і органами доходів і зборів з метою дотримання вимог законодавства України з питань державної митної справи [4].

Митний контроль – це сукупність заходів, що здійснюються органами доходів та зборів в межах своїх повноважень з метою забезпечення додержання норм Митного Кодексу України [4], законів та інших нормативно-правових актів з питань державної митної справи, міжнародних договорів України, укладених у встановленому законом порядку.

Загальними принципами здійснення митного контролю є:

1. Митному контролю підлягають усі товари, транспортні засоби комерційного призначення, які переміщуються через митний кордон України.
2. Митний контроль здійснюється виключно органами доходів і зборів відповідно до цього Кодексу та інших законів України.
3. Митний контроль передбачає виконання органами доходів і зборів мінімуму митних формальностей, необхідних для забезпечення додержання законодавства України з питань державної митної справи.
4. Митний контроль товарів, транспортних засобів у пунктах пропуску через державний кордон України здійснюється відповідно до типових технологічних схем митного контролю, що затверджуються Кабінетом Міністрів України.

Форми та обсяги контролю, достатнього для забезпечення додержання законодавства з питань державної митної справи та міжнародних договорів України при митному оформленні, обираються митницями (митними постами) на підставі результатів застосування системи управління ризиками. Не допускаються визначення форм та обсягів митного контролю іншими органами державної влади, а також участь їх посадових осіб у здійсненні митного контролю.

Товари, транспортні засоби комерційного призначення перебувають під митним контролем з моменту його початку і до закінчення згідно із заявленим митним режимом. Наприклад, у разі Експорту товару, тобто вивезення товарів, транспортних засобів комерційного призначення за межі митної території України митний контроль розпочинається з моменту пред'явлення товарів,

транспортних засобів комерційного призначення для митного оформлення та їх декларування в установленому Митним Кодексом порядку.

Розрізняють такі форми митного контролю:

- 1) перевірки документів та відомостей, які відповідно до статті 335 Митного Кодексу надаються органам доходів і зборів під час переміщення товарів, транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України;
- 2) митного огляду (огляду та переогляду товарів, транспортних засобів комерційного призначення, огляду та переогляду ручної поклажі та багажу, особистого огляду громадян);
- 3) обліку товарів, транспортних засобів комерційного призначення, що переміщуються через митний кордон України;
- 4) усного опитування громадян та посадових осіб підприємств;
- 5) огляду територій та приміщень складів тимчасового зберігання, митних складів, вільних митних зон, магазинів безмитної торгівлі та інших місць, де знаходяться товари, транспортні засоби комерційного призначення, що підлягають митному контролю, чи провадиться діяльність, контроль за якою відповідно до Митного Кодексу та інших законів України покладено на митні органи;
- 6) перевірки обліку товарів, що переміщуються через митний кордон України та/або перебувають під митним контролем;
- 7) проведення документальних перевірок дотримання вимог законодавства України з питань державної митної справи, у тому числі своєчасності, достовірності, повноти нарахування та сплати митних платежів;
- 8) направлення запитів до інших державних органів, установ та організацій, уповноважених органів іноземних держав для встановлення автентичності документів, поданих органу доходів і зборів.

Однією із форм митного контролю є взяття проб (зразків) товарів, що здійснюється посадовими особами органу доходів та зборів в рамках процедур

митного контролю та митного оформлення з метою встановлення характеристик, визначальних для:

- 1) класифікації товарів згідно з УКТ ЗЕД;
- 2) перевірки задекларованої митної вартості товарів;
- 3) встановлення країни походження товарів;
- 4) встановлення належності товарів до наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів, прекурсорів, сильнодіючих чи отруйних речовин;
- 5) встановлення належності товарів до предметів, що мають художню, історичну чи археологічну цінність;
- 6) встановлення належності товарів до таких, що виготовлені з використанням об'єктів права інтелектуальної власності, що охороняються відповідно до закону.

Розглянемо практичний приклад виконання митних формальностей та здійснення митного контролю при експорті металопрокату. Безпосереднім об'єктом експорту був прокат плоский з корозійностійкої сталі завширшки менш як 600 мм: Нержавіюча прецизійна стрічка 36НХТЮ, розмір 0,1*140 мм. / Stainless stellprecision strip 36NiCrTiAl – 5 кг. ГОСТ 14117-85 та ГОСТ 10994-74. Торговельна марка «Ароса-Синтез». Виробник ТОВ «Ароса-Синтез». Країна виробництва UA. Місць 1 – СТ. Постачання товару здійснювалося експрес-відправленням на умовах EXW (Франко-Завод) Київ.

Проведення митного оформлення металопрокату в обраний митний режим, в нашому випадку це режим експорту (остаточне вивезення) (ЕК-10) – відповідно до якого українські товари випускаються для вільного обігу за межі митної території України без зобов'язань щодо їх зворотного ввезення, здійснювалось представником митного брокера наступним чином.

Представник декларанта, в якого знаходиться повний комплект необхідних товаросупровідних і комерційних документів здійснює безпосередньо декларування товару та його митне оформлення в митниці відправлення.

Декларування здійснюється шляхом заявлення за встановленою формою (письмовою, усною, шляхом вчинення дій) точних відомостей про товари, мету їх переміщення через митний кордон України, а також відомостей, необхідних для здійснення їх митного контролю та митного оформлення. Застосовано письмову форму декларування з використанням електронної митної декларації. Порядок заповнення ЕМД розглянуто в п. 3.2 роботи.

Необхідний перелік документів та інформації, які декларант зобов'язаний подати разом з митною декларацією до митного оформлення визначені Митним Кодексом України в статтях 53, 335.

Відповідно до статей 53, 335 до митного оформлення партії металопрокату з корозійностійкої сталі за МД UA100230/2017/377844 від було надано такі документи:

Пакувальний лист №140817–1 від 14.08.2017 (дод. В);

Рахунок-фактура (інвойс) №140817–1 від 14.08.2017 (дод. Г);

Транспортний документ експрес перевізника №51737116389940 від 08.09.2017 (дод. Д);

Зовнішньоекономічний договір (контракт) купівлі-продажу №140817–1 від 14.08.2017 (дод. Г);

Договір про надання послуг митного брокера №11/09/17 від 11.09.2017 (дод. Ж);

Сертифікат випробування (Test Certificate) №0223 від 14.08.2017 (дод. Е).

Зовнішньоекономічний Контракт – це матеріально оформлена угода двох або більше суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності та їх іноземних контрагентів, спрямована на встановлення, зміну або припинення їх взаємних прав та обов'язків у зовнішньоекономічній діяльності.

У нашому випадку в якості контракту використовується інвойс № 140817–1 від 14.08.2017 р.. В першому підрозділі інвойсу зазначено, що він має силу контракту (дод. Г).

Інвойс – в міжнародній комерційній практиці документ, що надається продавцем покупцеві та містить перелік товарів, їх кількість і ціну, за якою вони будуть поставлені покупцеві, формальні особливості товару (колір, вага і т. д.), умови оплати, умови постачання і дані про відправника і одержувача.

В наданому пакеті документів – це Рахунок-фактура (інвойс) №140817–1 від 14.08.2017 (дод. Г). Загальна вартість партії металопрокату згідно з цим інвойсом становить 650,00 дол. США.

Транспортний документ або транспортна накладка – перевізний документ, що підтверджує укладання договору перевезення вантажу. Транспортна накладна складається на одну чи на декілька партій вантажів, які перевозяться на одному транспортному засобі. Транспортна накладна складається або вантажовідправником, або власником транспортного засобу.

В досліджуваному прикладі це транспортний документ експрес перевізника №51737116389940 від 08.09.2017 (дод. Д).

Сертифікат випробування (якості) №0223 від 14.08.2017 – це письмовий документ, складений у довільній формі та виданий виробником товару (продукції), щоб підтвердити відповідність виробленого ним товару (продукції) вимогам, які висуваються до якості такого товару (продукції). Документ містить хімічного складу сплаву (вміст основних хімічних елементів), результати випробування фізико-механічних властивостей (дод. Е).

Договір комісії – правочин, за яким одна сторона (комісіонер) зобов'язується за дорученням другої сторони (комітента) за плату вчинити один або кілька правочинів від свого імені, але за рахунок комітента. У нашому випадку договір про надання послуг митного брокера №11/09/17 від 11.09.2017 (дод. Ж).

Виконання митних формальностей при експорті металопрокату згідно з МД UA100230/2017/377844 від 12.09.2017 проводилося посадовими особами сектору митного оформлення міжнародних експрес відправлень (Елін – "FedEx") митного поста "Спеціалізований" Київської міської митниці ДФС України. Підтвердження є код UA100230 цього митного поста, що складає

першу групу знаків номеру митної декларації і внесений до графи А аналізованої МД.

З метою контролю під час митного оформлення металопрокату згідно з МД UA100230/2017/377844 посадовою особою митного поста "Спеціалізований" було перевірено:

- заявлену ціну товару;
- коду товару згідно з УКТ ЗЕД;
- правомірності надання пільг;
- проходження необхідних видів державного контролю;
- наявність ризиків, сформованих із застосуванням системи управління ризиками (АСАУР).

Насамперед, проводиться перевірка документів та відомостей, які було подано декларантом органам доходів та зборів під час переміщення товарів, транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України. Ця перевірка здійснюється візуально, із застосуванням інформаційних технологій (шляхом проведення формато-логічного контролю, контролю співставлення, контролю із застосуванням системи управління ризиками).

Формато-логічний контроль – це автоматизована перевірка правильності заповнення даних митних декларацій та повернення результатів перевірки; перевірка митних декларацій та інших документів на достовірність та законність; здійснення статистичного, валютного контролю, контролю нарахованих митних платежів, контролю правильності застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Контроль співставлення - це автоматизоване порівняння даних, які містяться в митних деклараціях або інших документах, поданих для митного контролю або митного оформлення, з даними, які містяться в електронних копіях митних декларацій та інших документах, що надходять з митних та правоохоронних органів суміжних держав; в уніфікованих електронних дозвільних документах, що надходять з інших державних органів, інших

електронних документах, пов'язаних з перевіркою достовірності даних, що перевіряються.

Контроль із застосуванням системи управління ризиками - це оцінка ризику шляхом аналізу (у тому числі з використанням інформаційних технологій) поданих документів у конкретному випадку переміщення товарів, транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України з метою обрання форм та обсягу митного контролю, достатніх для забезпечення додержання вимог законодавства України з питань державної митної справи.

Наступним етапом є перевірка позитивного проходження попередніх видів контролю, що не відноситься до компетенції митниць, а саме радіологічного контролю.

Результатами позитивного проходження даного виду контролю є наявність інформації про позитивні результати здійснення радіологічного контролю товару – код документу 5504 у гр. 44 МД UA100230/2017/377844, що сформований за принципом «єдиного вікна».

Перевірка правильності класифікації товару згідно з УКТЗЕД – для цих цілей, при митному оформленні при заповненні 31 графи ЕМД обов'язковим є деталізація опису товару, а саме: детальний опис щодо складових кількісних показників хімічного складу товару, форма первинного пакування, призначення товару. Також для цілей однозначної класифікації товару декларантом може бути додатково надані каталоги продукції, технічні характеристики і т. д., які містять додаткові дані про товар.

У нашому випадку переміщувався прокат плоский з корозійностійкої сталі завширшки 140 мм: Нержавіюча прецизійна стрічка 36НХТЮ, розмір 0,1*140 мм. / Stainless stellprecision strip 36NiCrTiAl – 5 кг. ГОСТ 14117-85 та ГОСТ 10994-74.

В разі сумнівів щодо однозначної класифікації товару посадові особи органів та зборів мають право здійснити огляд та переогляд товарів, а в разі складного випадку класифікації товару здійснити відбір зразків з подальшим направленням їх на лабораторний аналіз. В такому разі митне оформлення

призупиняється, на термін проведення лабораторних досліджень, та поновлюється і завершується після отримання результатів та висновків по хімічному складу товару та інших показниках, які визначальні для встановлення коду згідно з УКТЗЕД.

Наступний етап, в разі необхідності відповідно до обраного митного режиму, поєднує в собі перевірку митної вартості на товар, заявлену декларантом, як базу оподаткування, правомірність надання преференції та пільг по сплаті митних платежів при митному оформленні товару, та правильність розрахунку митних платежів у МД.

В досліджуваному зразку у МД UA100230/2017/377844 від 12.09.2017 р. на партію металопрокату з корозійностійкої сталі, відповідно до обраного митного режиму експорту (ЕК-10) митні платежі відсутні, оскільки даний товар не є металобрухтом, тому не обкладається вивізним митом.

Важливою частиною митного контролю є перевірка митних ризиків декларованого товару. Стосовно експорту металопрокату, існують такі митні ризики: вірність визначення країни походження, вірність визначення фактурної вартості, інформація для вірної класифікації товару відповідно до УКТЗЕД.

На групу товарів, що декларуються у групі 72, товарній позиції 7220 УКТЗЕД існує ризик недостовірної класифікації. Це потребує отримання висновку про результати дослідження хімічного складу товару у Департаменті податкових та митних експертиз ДФС України. Нами було проведено таку експертизу, за результатами якої встановлено таке. Отримані значення хімічного складу показали, що основними легуючими елементами у складі товару є хром –12,0%, нікель – 36,10 %, титан – 2,7 %. За результатами визначення геометричних розмірів встановлено, що ширина представленої на експертизу зразка становить 139,5 мм, товщина – 0,11 мм. Це дозволяє віднести товар до товарної позиції 7220 – Прокат плоский з корозійностійкої (нержавіючої) сталі, завширшки менш як 600 мм.

Отримані дані дозволили визначити правильний код згідно з УКТЗЕД. Оскільки вміст нікелю більше 2,5%, це дозволяє класифікувати даний прокат із

корозійно стійкої сталі за кодом 7220 20 81 00. Такий код наведено декларантом у графі 33 МД UA100230/2017/377844 від 12.09.2017 (дод. Б1).

Тобто при митному оформленні цієї групи товарів посадові особи органів доходів та зборів будуть особливу увагу приділяти до визначення хімічного складу, геометричних розмірів та правильності класифікації товару за Кодом УКТЗЕД при обов'язковому наданні висновку експертів ДПМЕ ДФС, тому слід звертати на це увагу.

Відповідно до Митного Кодексу України [2] однією з форм митного контролю визнана перевірка системи звітності та обліку товарів, що переміщуються через митний кордон України, а також своєчасності, достовірності, повноти нарахування і сплати податків та зборів, які відповідно до законів справляються під час переміщення товарів через митний кордон України.

Нині митний постаудит – це пріоритетний напрямок роботи органів доходів та зборів України з огляду на потребу в гармонізації та спрощенні митних процедур, що, у свою чергу, вимагає розробки стандартів митних процедур України, адаптованих до світових норм.

Митний аудит дає змогу виявити незаконні схеми ухилення від сплати податків і зборів, що мають системний характер, розробити відповідні критерії для виявлення правопорушень чинного законодавства, сприяти вирішенню проблемних питань шляхом надання пропозицій зі зміни законодавчої бази.

Також запровадження дійової системи контролю після процедур митного оформлення дасть можливість застосовувати процедури спрощеного митного контролю до підприємств, за результатами перевірки яких було підтверджено додержання норм чинного законодавства, що дійсно спрямовано не на створення додаткових перешкод на шляху імпортерів/експортерів, а навпаки, дозволить забезпечити засади чесної конкуренції, захист національного товаровиробника.

Під час проведення перевірки посадові особи органів доходів та зборів:

1) вивчають, аналізують та порівнюють: відомості, зазначені в митних деклараціях та/або їх електронних копіях, що містяться в Єдиній автоматизованій інформаційній системі ДФС України, а також належних до таких декларацій комплектах товаросупровідних документів; дані, що містяться в документах, отриманих від уповноважених органів іноземних держав, та інформацію, що стосується товарів, митне оформлення яких завершено, отриману від суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності та виробників таких товарів, з Інтернету, наукової літератури, висновків, акредитованих відповідно до законодавства експертів, тощо;

2) приймають рішення щодо правильності визначення заявлених у митних деклараціях кодів товарів згідно з УКТЗЕД, їх митної вартості та країни походження, підстав для звільнення від оподаткування тощо;

3) роблять висновок щодо своєчасності, достовірності, повноти нарахування й сплати митних та інших платежів.

Митний постаудит є перспективним напрямком діяльності органів доходів та зборів для підвищення контролю за дотриманням митного законодавства України, а також підтримки курсу України на євроінтеграцію. Нашою рекомендацією буде впровадження необхідності проведення митного постаудиту стосовно оформлення металопродукату з чорних металів.

Аналіз митного контролю, що був проведений в повному обсязі при митному оформленні в режимі експорту партії металопродукату, а саме прокат плоский з корозійностійкої сталі завширшки 140 мм – нержавіюча прецизійна стрічка 36НХТЮ, що переміщувався через митний кордон України за МД UA100230/2017/377844 від 12.09.2017 р. виявив наступне:

По-перше, представником митного брокера, що здійснював декларування та митне оформлення товарів, було вірно і в повному обсязі надано заповнену МД та відповідний пакет документів.

По-друге, перед поданням до митного оформлення було пройдено відповідні необхідні види державного контролю за принципом «єдиного вікна», а саме радіологічний контроль.

По-третє, представником митного брокера, що здійснював декларування та митне оформлення товарів, було успішно пройдено митний огляд товарів, що переміщуються за МД UA100230/2017/377844.

По-четверте, було отримано висновок за результатами дослідження хімічного складу, який було проведено в Департаменті податкових та митних експертиз ДФС України.

Одним з видів нетарифного регулювання при переміщенні металопродукату через митний кордон України є радіологічний контроль. Відповідно до статті 319 Митного кодексу України [4] товари, що перемашуються через митний кордон України, крім митного контролю, можуть підлягати, зокрема, державному радіологічному контролю. Митний контроль та митне оформлення товарів, що переміщуються через митний кордон України, завершуються тільки після проведення встановлених законами України для кожного товару видів контролю.

Основним завданням радіологічного контролю є виявлення під час переміщень транспортних засобів та перевезень вантажів через територію України радіаційно-небезпечних об'єктів та продукції, яка за своїми показниками радіаційної безпеки не відповідає вимогам нормативних документів України, з метою попередження негативного впливу іонізуючого випромінювання на навколишнє природне середовище та людей.

Радіологічний контроль здійснюється одночасно зі здійсненням екологічного контролю. Радіологічний контроль здійснюється у відношенні транспортних засобів та вантажів.

Радіологічний контроль здійснюється:

- 1) у разі в'їзду/ввезення на митну територію України - у пунктах пропуску через державний кордон України (пунктах ввезення на митну територію України) або в митних органах призначення (для товарів, що переміщуються (пересилаються) у міжнародних поштових відправленнях та експрес-відправленнях);

2) у разі виїзду/вивезення за межі митної території України - в митних органах відправлення або у пунктах пропуску через державний кордон України (пунктах вивезення за межі митної території України), крім випадків переміщення (пересилання) товарів у міжнародних поштових відправленнях та експрес-відправленнях;

3) у разі транзиту - у пунктах пропуску через державний кордон України (пунктах ввезення на митну територію України), крім випадків переміщення (пересилання) товарів у міжнародних поштових відправленнях та експрес-відправленнях.

Ввезення, вивезення та транзит територією України радіаційно-небезпечних об'єктів забороняється.

У разі виявлення радіаційно-небезпечного об'єкта посадові особи органу державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища інформують інші органи контролю, а також органи виконавчої влади та взаємодіють з ними відповідно до законодавства.

Під час вивезення вантажів і транспортних засобів за межі митної території України контроль здійснюється на митній території України.

Підтвердженням проведення радіологічного контролю є наявність у товаросупровідних документах відмітки "Радіологічний контроль" або відмітки "Екологічний контроль" або відповідного повідомлення, сформованого системою «єдиного вікна».

Тобто, наведений вище аналіз свідчить про те, що митні формальності при переміщенні металопрокату з нержавіючої сталі згідно з МД UA100230/2017/377844 виконані у повному обсязі.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Проведені у випускній кваліфікаційній роботі експериментальні дослідження, аналіз статистичних даних, порядку митного контролю та оформлення металопрокату, дають змогу зробити такі висновки.

Аналіз даних державної статистики показав, що у період 2011–2017 рр. виробництво металопрокату з чорних металів в Україні у натуральному вираженні у 2011-2017 рр. характеризувалося змінною динамікою. У період з 2011 по 2015 рр. зафіксовано зниження обсягів виробництва металопрокату на 7,4 млн. тонн або на 38% з 19,5 млн. тонн у 2011 р. до 12,1 млн. тонн у 2015 р. У 2016–2017 рр. відбувається поступове відновлення обсягів виробництва металопрокату в Україні. У 2017 р. порівняно з 2015 р. виробництво металопрокату зросло на 11,5% до рівня 13,5 млн. тонн.

Останні 2-3 роки також відбувається нарощування обсягів споживання металопрокату. Так у 2017 р. українські підприємства збільшили споживання металопрокату на 6,6% в порівнянні з 2016 роком – до 5,158 млн т (4,837 млн тонн). Як повідомляється в оприлюдненій об'єднанням “Укрметалургпром” інформації з посиланням на дані ТОВ “ЕТР-Спектр”, в тому числі імпорт в Україну торік склав 1,302 млн тонн, тоді як в 2016 році – 1,056 млн т (зростання на 246 тис. тонн, або на 23,4%).

Найбільшими виробниками сталевого прокату в Україні декілька останніх років є ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг», ПАТ «Запоріжсталь», ПАТ «Металургійний комбінат Азовсталь», ПАТ «Металургійний комбінат ім. Ілліча», Алчевський, Дніпровський, Макіївський металургійні комбінати та інші.

Серед підприємств галузі АрселорМіттал Кривий Ріг є по суті монополістом з виробництва дрібносортового прокату. Його частка у виробництві займає більш 60%. Питома вага цього підприємства у виробництві прокату складає 46,2%. У виробництві середньосортного прокату, провідне положення займають Макіївський і Дніпропетровський меткомбінати. Їхня

частка у виробництві займає 40,1% і 37,9% відповідно. ПАТ "Запоріжсталь" є монополістом у виробництві жерсті. У виробництві листової сталі провідне місце займають "Запоріжсталь" – 41,7% і "Азовсталь" – 18,5%.

Вимоги до якості металопрокату суттєво залежать від його призначення, способу подальшої обробки, інших ознак. Нормативною документацією встановлено значення показників до сплавів залежно від їх складу. Визначальними ознаками для встановлення коду згідно з УКТЗЕД прокату з корозійностійкої (нержавіючої) сталі, що переміщується згідно з МД UA100230/2017/377844 є хімічний склад, спосіб оброблення, ширина і товщина прокату.

Проведення митної експертизи металопрокату регламентується Наказом Міністерства фінансів України №1058 від 02.12.2016 «Про затвердження Порядку взаємодії структурних підрозділів та територіальних органів Державної фіскальної служби України із Департаментом податкових та митних експертиз під час проведення досліджень (аналізів, експертиз), Нормативів взяття проб (зразків) товарів для проведення дослідження (експертизи), форм акта про взяття проб (зразків) товарів та висновку».

Основними критеріями ідентифікації металопрокату з корозійностійкої сталі є хімічний склад та геометричні розміри. Методи дослідження: органолептичний метод (зовнішній вигляд, колір, фізичний стан) та фізико-хімічні методи. Атомно-емісійний метод аналізу на спектрометрі з іскровим збудженням SPECTROLAB (зав. № 116008/03) в атмосфері аргону. Абсолютна похибка вимірювань складає 0,0001-0,1%.

Згідно з УКТ ЗЕД чорні метали віднесено до Розділу XV "Недорогоцінні метали та вироби з них", група 72 "Чорні метали". До цієї групи включаються чорні метали, тобто переробний чавун, дзеркальний чавун, феросплави та інші первинні матеріали (підгрупа I), а також деякі вироби чорної металургії (зливки та інші первинні форми, напівфабрикати та основні вироби, одержані з них), виготовлені з чавуну або нелегованої сталі (підгрупа II), з корозійностійкої (нержавіючої) сталі (підгрупа III) та з іншої легированої сталі (підгрупа IV).

Металопрокат з сталі корозійностійкої (нержавіючої) переміщувався в режимі експорту в аналізованій нами митній декларації UA100230/2017/377844. Такий металопрокат класифікується у наступних товарних позиціях: 7219 – Прокат плоский з корозійностійкої (нержавіючої) сталі, завширшки 600 мм або більше; 7220 – Прокат плоский з корозійностійкої (нержавіючої) сталі, завширшки менш як 600 мм.

За результатами експертизи, проведеної Департаментом податкових та митних експертиз ДФС України встановлено, що геометричні розміри представленого на експертизу зразка становлять: ширина – 139,5 мм, товщина – 0,11 мм. Це дозволяє віднести товар до товарної позиції 7220 – Прокат плоский з корозійностійкої (нержавіючої) сталі, завширшки менш як 600 мм.

Отримані значення хімічного складу показали, що основними легуючими елементами є хром – 12,0%, нікель – 36,10 %, титан – 2,7 %. Оскільки вміст нікелю більше 2,5%, це дозволяє класифікувати даний прокат із корозійно стійкої сталі за кодом 7220 20 81 00. Код наведено декларантом у графі 33 МД UA100230/2017/377844 від 12.09.2017 і визначено правильно.

Проаналізовано виконання митних формальностей при експорті прокату плоского з корозійностійкої (нержавіючої) сталі, а саме прецизійна стрічка 36НХТЮ, розмір 0,1*140 мм. (Stainless stellprecision strip 36NiCrTiAl), виготовленої згідно з ГОСТ 14117-85 та ГОСТ 10994-74. Торговельна марка – «Ароса-Синтез». Виробник ТОВ «Ароса-Синтез». Країна виробництва Україна.

Виконання митних формальностей при експорті металопрокату згідно з МД UA100230/2017/377844 від 12.09.2017 проводилося посадовими особами сектору митного оформлення міжнародних експрес відправлень (Елін – "FedEx") митного поста "Спеціалізований" Київської міської митниці ДФС України. Підтвердження є код UA100230 цього митного поста, що складає першу групу знаків номеру митної декларації і внесений до графи А аналізованої МД.

Перевірено проходження державних видів контролю, що не відносяться до компетенції митниці, а саме радіологічного контролю. Результатами

позитивного проходження даного виду контролю є наявність інформації про позитивні результати здійснення радіологічного контролю товару – код документу 5504 у гр. 44 МД UA100230/2017/377844, що сформований за принципом «єдиного вікна».

Аналіз митного оформлення металопродукату з корозійностійкої сталі, що експортувалася згідно з МД UA100230/2017/377844 від 12.09.2017 показав, що при переміщенні цієї партії були виконані всі необхідні митні формальності відповідно до чинного законодавства.

Проведені у випускній кваліфікаційній роботі дослідження дають змогу зробити такі **пропозиції**:

1. Департаменту технічного регулювання Міністерства економічного розвитку і торгівлі України гармонізувати національні стандарти щодо якості чорних металів, сплавів і прокату з них з європейськими і міжнародними. Це дозволить підвищити конкурентоспроможність продукції вітчизняних металургійних заводів на ринках ЄС та інших країн світу.

2. Департаменту податкових та митних експертиз ДФС України розробити методичні рекомендації з експрес методами ідентифікації чорних металів і металопродукату для використання посадовими особами митниць під час митного контролю зазначених товарів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Мазур А.А., Любовная Л.Б., Бровченко Н.С., Тольба В.В. Наука Украины. Цифры, факты, проблем. — К.: Ин-т злектросварки им. Е.О. Патона НАН Украины, 2012. — 47 с.
2. Мазур В.Л. Металургія України: стан, конкурентоспроможність, перспективи // Metallurgicheskaya i gornorudnaya promyshlennost'. — 2010. — № 2. — С. 12-16.
3. Цифры в контексте. Горно-металлургический комплекс // Металл. — 2015. — № 1. — С. 6-9.
4. Митний кодекс України : Закон України від 13.03.2012 № 4495-VI (зі змінами). — Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>.
5. Генеральна угода з тарифів і торгівлі (ГАТТ/СОТ).
6. Про зовнішньоекономічну діяльність : Закон України від 16.04.1991 № 959-XII (зі змінами). — Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/959-12>.
7. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI (зі змінами). — Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>.
8. Про Митний тариф України : Закон України від 19.09.2013 № 584-VII (зі змінами). — Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/584-18>.
9. Питання, пов'язані із застосуванням митних декларацій: Постанова Кабінету Міністрів України від 21.05.2012 № 450. — Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/450-2012-п>.
10. Питання пропуску через державний кордон осіб, автомобільних, водних, залізничних та повітряних транспортних засобів перевізників і товарів, що переміщуються ними : постанова Кабміну України від 21.05.2012 № 451.
11. Про затвердження вичерпного переліку підстав, за наявності яких може проводитись огляд (переогляд) товарів, транспортних засобів комерційного призначення митними органами України : постанова Кабміну України від 23.05.2012 №467.

12. Про затвердження переліку пунктів пропуску через державний кордон, в яких здійснюється переміщення товарів через митний кордон України : постанова Кабміну України від 21.05.2012 № 435.

13. Деякі питання здійснення державного контролю товарів, що переміщуються через митний кордон України: Постанова Кабінету Міністрів України №1031 від 05.10.2011 р. (зі змінами). – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1031-2011-%D0%BF>.

14. Про затвердження Порядку справляння єдиного збору у пунктах пропуску через державний кордон : постанова Кабінету Міністрів України від 24.10.2002 № 1569.

15. Про впровадження системи збирання, заготівлі та утилізації відходів як вторинної сировини: постанова Кабінету Міністрів України від 26.07.2001р. № 915.

16. Виробництво та споживання металопрокату в Україні за 2017 рік знизилось на 14%. – Режим доступу: <https://mind.ua/news/20180950-virobnictvo-ta-spozhivannya-metaloprokatu-v-ukrayini-za-2017-rik-znizilos-na-14>

17. Про затвердження Пояснень до Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності: Наказ ДФС від 09.06.2015 № 401. – Режим доступу: <http://sfs.gov.ua/zakonodavstvo/mitne-zakonodavstvo/nakazi/63754.html>.

18. Про виконання митних формальностей відповідно до заявленого митного режиму : наказ Мінфіну України від 31.05.2012 № 657.

19. Про затвердження відомчих класифікаторів інформації з питань державної митної справи, які використовуються у процесі оформлення митних декларацій : наказ Мінфіну України від 20.09.2012 № 1011 (зі змінами).

20. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо порядку оформлення документів у ході проведення документальних перевірок дотримання вимог законодавства України з питань державної митної справи, а також реалізації їх матеріалів : наказ Міндоходів від 16.01.2014 №23.

21. Про затвердження Порядку взаємодії структурних підрозділів та територіальних органів Державної фіскальної служби України із

Спеціалізованою лабораторією з питань експертизи та досліджень ДФС під час проведення досліджень (аналізів, експертиз), Нормативів взяття проб (зразків) товарів для проведення дослідження (експертизи), форм акта про взяття проб (зразків) товарів та висновку: Наказ Міністерства фінансів України від 02.12.2016 №1058. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1693-16>.

22. Про затвердження Порядку передання, повернення та знищення (утилізації) проб (зразків) товарів після проведення дослідження (аналізу, експертизи) Центральним митним управлінням лабораторних досліджень та експертної роботи : наказ Мінфіну України від 31.05.2012 № 653.

23. Про затвердження Порядку роботи відділу митних платежів, підрозділу митного оформлення митного органу та митного поста при вирішенні питань класифікації товарів, що переміщуються через митний кордон України: Наказ Міністерства фінансів України від 30.05.2012 № 650 (зі змінами). – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1085-12>.

24. Про надання роз'яснень щодо строку перебування товарів, транспортних засобів комерційного призначення у пунктах пропуску через державний кордон України : лист Державної митної служби України від 23.07.2012 №11.1/1.2-12.1/8376-ЕП 51.

25. Щодо встановлення критеріїв ризику при проведенні моніторингу експортних: Листа ДМСУ від 23.12.2010 р. № 11/4-10.27/16720-ЕП.

26. Щодо класифікації металопрокату: лист ДМСУ від 18.06.2011 р. N 13/13-1439-ЕП.

27. Про затвердження Порядку взаємодії митних і податкових органів при здійсненні державного контролю за експортом окремих видів товарів суб'єктами ЗЕД” : Лист ДМСУ від 03.08.2004 р. № 25/2-43/9619-ЕП.

28. Щодо здійснення митними органами у пунктах пропуску документального контролю за дотриманням автомобільними перевізниками законодавства України стосовно міжнародних автомобільних перевезень : лист Державної митної служби України від 09.01.2013 № 12/2-12.1/123-ЕП.

29. Кунев Ю.Д. Управління в митній службі : підручник / Ю.Д. Кунев, І.М. Коросташова, А.В. Мазур, С.П. Шапошник / Заред. Ю.Д. Кунєва. - К.: Центр навчальної літератури, 2010. - 408 с.
30. Митне регулювання в Україні : навч. посібник / В.Я. Настюк, М.Г. Шульга. – Харків: Нац. юрид. акад. України, 2011. – 114 с.
31. Дем'янчук С. Моделі гуманізованого митного контролю / С. Дем'янчук // Проблеми інформатизації та управління. – 2010. – Вип. 9. – С. 56–59.
32. Геращук В. Митний контроль в Україні: шляхи становлення й розвитку / В. Геращук // Проблеми законності. – 2012. – Вип. 66. – С. 97–103.
33. Інкотермс 2010.Правила ІСС з використанням термінів для внутрішньої та міжнародної торгівлі/ [пер. З англійської ТОВ «Асоціація експортерів і імпортерів «ЗЕД»]. – К.Асоціація «ЗЕД», 2011.-268с.
34. ДСТУ ISO 1035-4-2001 Прокат сталевий гарячекатаний. Частина 4. Допуски (ISO 1035-4:1982, IDT) [Чинний від 01.01.2002]. – К. : Держспоживстандарт, 2001. –10 с.
35. ДСТУ 4121-2002 Метали чорні вторинні. Загальні технічні умови [Чинний від 01.01.2003]. – К. : Держспоживстандарт, 2002. – 40 с.
36. ДСТУ ГОСТ 12344:2005 Сталі леговані та високолеговані. Методи визначання вуглецю (ГОСТ 12344-2003, IDT) [Чинний від 01.07.2005]. – К. : Держспоживстандарт, 2005. – 17 с.
37. ДСТУ ГОСТ 12345:2004 Сталі леговані та високолеговані. Методи визначення сірки (ГОСТ 12345-2003, IDT) [Чинний від 01.01.2005]. – К. : Держспоживстандарт, 2004. – 15 с.
38. ГОСТ 7565-81 (ИСО 377.2-89) Чугун, сталь и сплавы. Метод отбора проб для определения химического состава [Введен с 01.01.1981]. – М. : Издательство стандартов, 1981. – 23 с.
39. ГОСТ 10994-74 Сплавы прецизионные. Марки. [Введен с 01.01.1975]. – М. : Издательство стандартов, 1974. – 30 с.

40. ГОСТ 14117-85 Лента из прецизионных сплавов для упругих элементов. Технические условия [Введен с 01.01.1986]. – М. : Издательство стандартов, 1985. – 13 с.
41. Імпорт товарів, митне оформлення імпорту [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://expeditor.com.ua/ua/info_zed/pub/119.
42. Митний контроль, його форми [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://radnuk.info/pidrychnuku/admin-pravo/493-stetsenko/9786-s-3----.html>.
43. ІНКОТЕРМС-2010 [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.umniylogist.ru/poleznoe/handbook/inkoterm-2010.html>.
44. Шапран В. Металургічний сектор України: тенденції розвитку /Шапран В.//Ринок цінних паперів. — 2006.— № 18 (321). — С. 70—74.
45. Степанов В. Стальной сектор Украины /Степанов В.//Металлургическая и горнорудная промышленность.—2008.—№ 12, с. 1—3.
46. Майорченко В. Роль черной металлургии в развитии экономики Украины/ Майорченко В., Калужный А.//Економіст. — 2007. — №7-с.23—32
47. Грищенко С.Г., Власюк В.С. Состояние мировой металлургии в новых реалиях экономического кризиса // Металлургическая и горнорудная промышленность. — 2010. — № 1. — С. 4—5.
48. Большаков В.И., Тубольцев Л.Г., Гринев А.Ф. Украинская металлургия: как не зайти в тупик // Металлы Евразии. – 2011. – № 5. – С. 3-10.
49. Положення про порядок оформлення та видачі ліцензій на експорт окремих категорій чорних металів та виробів з них до країн-членів Європейського Співтовариства з вугілля та сталі : Положення Міністерство зовнішніх економічних зв'язків і торгівлі України від 23.01.1998 №42.
50. Макконел К.Р., Брю СЛ. Экономикс: Принципы, проблемы и политика. — М.: Республика, 1992. — 400 с.
51. Большаков В.И., Тубольцев Л.Г., Гринев А.Ф. Технический уровень и научное сопровождение металлургической отрасли Украины // Металлургическая и горнорудная промышленность. — 2011. — № 2. — С. 1-6.

52. Ксенжек О. Надмірна концентрація грошей вбиває капіталізм і реанімує феодалізм (у нових шатах) // Світогляд. — 2012. — № 4. — С. 66-75.

53. Про затвердження Порядку виконання митних формальностей при здійсненні митного оформлення товарів із застосуванням митної декларації на бланку єдиного адміністративного документа: Наказ Міністерства фінансів України 30.05.2012 № 631. — Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1360-12>.

54. Про затвердження Порядку заповнення митних декларацій на бланку єдиного адміністративного документа: Наказ Міністерства фінансів України від 30.05.2012 № 651. — Режим доступу : <http://rada.gov.ua/laws/show/z1372-12>.